

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 3/2025

RAPPORT FRÅN ÖSTFLANKEN KOMPANICHEFEN OM HALVÅRET I LETTLAND

Totalförsvaret under press i **SJUKVÅRD 25**

HEMVÄRNET i Natoövning

Följ värnpliktiga i **SWENEX 25**

PLUS: OP S:T GÖRAN | REKRYTERING | SPRÅK I NATO | HISTORIA: SPANING BAKOM JÄRNRIDÅN

TILLSAMMANS MÖTER VI NYA KRAV

DEN DAGSAKTUELLA händelseutvecklingen ska inte misstas för att påverka Rysslands långsiktiga strategiska mål. De ligger fast och de anser sig vara i konflikt med väst. Det är av avgörande betydelse för vår säkerhet att Natos samlade avskräckning och försvar gentemot Ryssland är intakt och trovärdigt över tid.

Det är i denna kontext vi behöver se både behovet av förstärkningarna av vår egen försvarsförmåga,

Vi växer snabbt och upprustningstakten ska öka ytterligare. Försvarsmakten ger politiken rådet att snabbt maximera försvarsförmågan. Vi vill prioritera åtgärder som kan möjliggöra och förstärka en tidigare lagd uppfyllnad av den krigsorganisation som beslutats i försvarsbeslutet 2024. Förklaringen till det är omvärldsutvecklingen. De förstärkningar av innevarande försvarsbeslut som aviserats är lika nödvändiga som välkomna. De

” Kraven på oss i operationer och i en utmanande tillväxttakt gör att vi behöver ta hand om varandra än bättre. ”

den gemensamma operationsplaneringen inom Nato och de mål som successivt mejslas fram och fördelas inom alliansen.

I sommar kommer Sverige att erhålla nya förmågemål som allierad, så kallade Capability Targets. De, och andra angelägna behov för att stärka vårt försvar, är föremål för politiska överväganden. Förmågemålen genereras inom Nato Defence Planning Process och är en överenskommen fördelning av de förmågor som behövs för att uppnå den satta ambitionsnivån. Vi kommer att leva upp till dem, men behovet av flexibilitet kvarstår. Dels kommer det ske förändringar av förmågemålen i kommande iterationer av Natos planering och dels behöver vi omhändertaga fler behov än dessa mål.

stärker vår egen försvarsmakt, de stärker alliansen och ökar vår vikt i Nato och i relation till USA.

KRAVEN PÅ OSS i operationer och i en utmanande tillväxttakt gör att vi behöver ta hand om varandra än bättre. Uppmärksamma allt bra som görs av kollegorna och bygga på de goda exemplen. Fortsätt ha synpunkter och diskutera med högt i tak, men gör det sakligt och med respekt för varandra. Vårt uppdrag bygger på tillit. Vi behöver varandra, skuldra vid skuldra.

Svensk sommar är nästan alltid lika efterlängtd som förgänglig. Ta vara på den och återhämta inför en intensiv höst. Tack för din insats.

Michael Claesson
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET**

Hampus och säckpipan

S12 OFFICERSUTBILDNING

Nu med dubbla ansökningsperioder

S18 HEDGEHOG

Hemvärnet i Natoövning

S30 RYMDKRIG

Inte bara science fiction

S42 RAKETER PÅ GOTLAND

Premiär för Himars

S50 SWENEX 25

Sista steget före krigsplacering

S56 SPRÅKFOKUS

Natomedlemskapet ställer krav

S58 PLIKTRÅDET

Rapport från 50:e kongressen

S66 FYS

Håll formen på båtsemestern

S70 TILL SIST

Guldägg, granatgevär och jägarcykling

S72 INTROVERT OMBORD

Så hanterar hon utmaningen

S73 MAGASINSFYNDET

Om en annorlunda restaurang

S75 BILDEN**FORUM STÄRKER SIN POSITION**

UTRYMME I KOMMUNIKATIONSLANDSKAPET kan antingen ägas, köpas eller förtjänas. Försvarsmakten både köper och förtjänar utrymme och uppmärksamhet genom att vara en trovärdig och relevant aktör. Därtill äger vi själva flera kanaler, där Försvarets forum är en av de viktigaste. Med fokus på att behålla tidningens relevans har vi under april genomfört en omfattande läsundersökning, där resultaten kommer att bli ett viktigt ingångsvärde i en planerad förnyelse av Försvarets forum. Minnesgoda läsare vet att både layout och innehåll tidigare har förändrats och nu är tiden inne för att återigen se över format, innehåll och utgivning.

Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör

SJUKVÅRD Totalförsvaret prövades när skadade välde in i Västervik – i största sjukvårdsövningen. **S24**

DRAKOPERATION Armén trimmar materielhantering och mobiliseringsförmåga. **S44**

HALVÅRET I LETTLAND En officer och två soldater berättar om livet i Natobrigaden invid ryska gränsen. **S32**

SPANING I ÖST Deras uppdrag: fotografera längs Östersjökusten – bakom järnridån. **S60**

Trycksak
3041 0116

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 19 juni 2025. ISSN 1100-8245. Omslag: Axel Öberg/Försvarsmakten.

ÖB:S CHEFSFÄLTÖVNING – FÖR STARKARE FÖRSVAR

Under maj hölls överbefälhavarens årliga chefsfältövning. Deltagare var Försvarsmaktens högsta chefer tillsammans med ett stort antal myndighetschefer, landshövdingar med civilområdesansvar samt representanter för olika departement.

– TEMAT FÖR ÖVNINGEN har varit att tillsammans utveckla förmågan att agera i ett tidigt skede, det vill säga före höjd beredskap. Övningen har manifesterat en stark gemensam vilja och förmåga, vilket är en styrka i Sveriges försvar. säger överbefälhavare Michael Claesson.

Ett syfte med övningen var också att belysa hur Nato-medlemskapet påverkar den nationella operationsplaneringen, landets beredskap och totalförsvaret med styrningar och mandat.

– Överbefälhavarens chefsfältövning är ett tillfälle att jobba tillsammans för gemensamma lösningar. Den är också värdefull för att utveckla våra personliga relationer inom totalförsvaret,

Avskräckning handlar om att vara trovärdig, underströk ÖB Claesson.

FÖRSVARSMAKTEN

säger Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Försvarsmaktens behov av stöd från civila aktörer redan idag, till exempel för världslandsstöd, har behandlats liksom alternativa angreppsformer och sårbarheter i gränsen mellan inre och yttre hot.

– I vår region jobbar vi redan nära varandra, civilt och militärt. Det är en förutsättning att vi känner varandra och litar på varandra när vi tillsammans ska lösa utma-

ningar. Den här övningen bidrar till att vi blir ännu bättre, säger Lotta Finstorp, landshövding i Norrbottens län.

Chefsfältövningen är även ett viktigt tillfälle för Försvarsmakten att tillsammans med civila aktörer i totalförsvaret skapa en gemensam lägesbild och identifiera åtgärder som nu ska genomföras.

– Avskräckning handlar om att vara trovärdig, i egen försvarsförmåga och som allierad. Tillsammans är vi starka, säger överbefälhavare Michael Claesson.

HAN ÄR NY STF MARINCHEF

FREDRIK HERLITZ TAR ÖVER som ställföreträdande chef för marinen, efter Patrik Gardesten som fått en ny tjänst vid Natos operativa högkvarter i Norfolk, USA. Herlitz kommer från rollen som chef över Älvsborgs amfibieregemente i Göteborg. Han tillträdde sin nya tjänst 17 juni och befordrades då till brigadgeneral.

Fredrik Herlitz var med om att återetablera Älvsborgs amfibieregemente.

KIM SVENSSON/FÖRSVARSMAKTEN

ANDERS G WARNE

Aldrig tidigare har så många kvinnor sökt, kommit in och tackat ja till platser på Officersprogrammet.

FLER KVINNOR ÄN NÅGONSIN TILL OFFICERSPROGRAMMET

Intresset för Officersprogrammet fortsätter att slå rekord. I år har 116 kvinnor tackat ja till programmet, vilket motsvarar rekordhöga 30 procent av totalen.

I ÅRETS ANTAGNING SÖKTE 1361 personer till Officersprogrammet. 616 av dessa var behöriga och erbjöds i början av maj en plats

på programmet. Nu har 385 tackat ja till sin plats, vilket är den högsta siffran sedan programmet inrättades. 116 av dessa är kvinnor, vilket också är en rekordsiffra. Intresset för programmets sjökrigsvetenskapliga inriktning slår också rekord med 57 personer som tackat ja till sin plats, och hela 40 procent av dem är kvinnor. **Text FHS**

SIFFRAN

40+

Årets Veterandag den 29 maj uppmärksammade över 40 insatser i fem olika världsdelar under åren 1948-2000.

HALLÅ DÄR

... Överste **Oscar Peterson** som blir chef för Amf 4 och Göteborgs garnison.

Blir det lite av att återvända till rötterna?

– Jag gjorde värnplikten på amfibiebataljonen vid KA 1 1990, på Amfibiekompaniet, så visst blir det så i någon mån. Jag ser verkligen fram emot den nya tjänsten!

Ville du till kustartilleriet?

– Absolut, blev först placerad på I4 i Linköping men ville till skärgården. Min förebild var en släkting som gjort värnplikten på KA 1. Antar att mina somrar i Gryts skärgård även påverkade mitt val.

Hur är du som chef?

– Lugn och metodisk säger nog kollegorna. Jag är inte den som tappar humöret lätt och jag försöker se alla kollegor. Jag anser att ömsesidig tillit är viktigt – en av grundstenarna i en effektiv organisation.

Var kommer du närmast från?

– Jag kommer från en tjänst som stabschef för FST Komm, kommunikationsavdelningen vid Försvarsstaben.

Vad gör du på fritiden?

– Då är jag med familjen, gärna ute i naturen. Sommarstugan kräver även sitt underhåll så där spenderas lediga dagar till och från.

NYTT CYBERFÖRSVARSFÖRBAND FÖRSVARAR CIVIL INFRASTRUKTUR

Nyinträttade 4:e cyberförsvarsförbandet ska försvara kritisk infrastruktur inom exempelvis finans, energi och telekommunikation.

– HUVUDSYFTET ÄR ATT försvara kritisk civil infrastruktur som Försvarsmakten är beroende av för att lösa sin huvuduppgift: försvaret av Sverige och våra allierade, säger överstelöjtnant Tomas Wallin, chef för 4:e cyberförsvarsförbandet.

Förbandet är placerat i Mälardalsområdet och består i huvudsak av civila cybersäkerhetsspecialister och officerare. Det nyinträttade förbandet är fokuserat på cyberförsvar, inte cybersäkerhet. Ansvaret för det senare vilar på civila aktörer.

Försvarsmakten har

Cyberförsvarsförbanden leds av Cyberförsvarsledningen vid Högkvarteret.

JOEL THUNGEN/STRIDSFOTO

flera stående cyberförsvarsförband vilka organiseras i en cyberförsvarsdivision. Bland annat finns förband i Enköping och Linköping. I

divisionen ingår Försvarsmaktens samlade förmåga för cyberoperationer som leds av Cyberförsvarsledningen vid Högkvarteret.

FORSKNING TILL SJÖSTRIDSSKOLAN

Nu ingår forskning som en del av Sjöstridsskolans uppdrag från marinen. Fokus ligger på att långsiktigt utveckla förmåga inom flera områden, i nära samverkan med akademien.

– DET SKA BLI spännande att få bidra till utvecklingen inom undervattens teknik och humandykeri, säger Sofia Glashoff, utvecklingsingenjör vid Försvarsmaktens Dykeri- och Navalmedicinskt centrum (FM DNC) på Sjöstridsskolan – och nybliven doktorand.

I april undertecknade skolchefen Erik Öhrn, rektor Henric Johnson vid Blekinge tekniska högskola (BTH) och

Sofia Glashoff en överenskommelse som markerar starten på Sjöstridsskolans forskningsresa. Överenskommelsen innebär att Sofia nu blir första myndighetsdoktorand inom ramen för det nya uppdraget.

Sofia Glashoff tillhör en forskargrupp med deltagare från både BTH och Lunds universitet, där fokus ligger på tekniska och medicinska aspekter av humandykeri. Med sin civilingenjörsbakgrund bidrar hon med teknisk kompetens, och kommer att kombinera forskningen med fortsatt arbete som utvecklingsingenjör vid Försvarsmaktens Dykeri- och Navalmedicinskt centrum (FM DNC) på Sjöstridsskolan.

Sofia Glashoff, utvecklingsingenjör vid Försvarsmaktens Dykeri- och Navalmedicinskt centrum.

PRIVAT

ÖB BESÖKTE SVENSKA FLYGSTYRKAN I POLEN

JESPER SUNDSTRÖM/F 21

Bara markpersonalen i den svenska styrkan i Polen består av över 120 personer.

Överbefälhavare Michael Claesson besökte i maj den svenska personalen vid flygbasen i Malbork i Polen. Tillsammans med Storbritannien deltar Sverige i Natos insats Enhanced Air Policing – en löpande uppgift som stärker alliansens förmåga att skydda luftrummet i östra Europa.

– DET ÄR VÄRDEFULLT att på plats få möta den svenska personalen och se hur väl de samverkar i en multinationell miljö. Det här är ett tydligt exempel på hur vi tillsammans bygger säkerhet inom Nato, säger ÖB Michael Claesson.

Sverige och Storbritannien delar på ansvaret för insatsen i Malbork och har under den aktuella rotationsperioden vid flera tillfällen genomfört skarpa incidentuppgifter. Det har bland annat handlat om att identifiera eller markera mot rysk flygverksamhet nära Natos luftrum över Östersjöområdet.

DAGLIGA UPPDRAG

DEN SVENSKA STYRKAN i Polen omfattar piloter, flygstriksledare, tekniker, sambandspersonal och andra nyckelfunktioner. Tillsammans med brittiska stridsflygplan av typen Typhoon genomför de dagliga beredskapsuppgifter under Natos flagg.

Försvarsmaktens bidrag till Natos avskräckning berör alla försvarsgrenar och stridskrafter. Till exempel har armén avdelat förband till Natos multinationella brigad i Lettland, marinen bistår Natos stående marina

styrkor med örlogsfartyg och flygvapnet har avdelat stridsflyg till Natos luftrumsövervakning och incidentberedskap. Dessutom tjänstgör ett flertal officerare i Natos olika staber runt om i Europa och USA.

Deltagandet i Enhanced Air Policing är en del av Försvarsmaktens bidrag till Natos kollektiva försvar och beredskap.

– Vår närvaro här stärker inte bara alliansens avskräckande förmåga, den stärker också vår egen. Det är en dubbel effekt vi ska vara stolta över, säger ÖB Michael Claesson.

"Vår närvaro i Polen stärker vår egen förmåga", säger ÖB Michael Claesson.

1 000 MOTORCYKLAR RULLAR IN

Från nästa år kommer nya ordonnansmotorcyklar från Yamaha levereras till Försvarsmakten. Den ska ersätta dagens modell från Huskvarna, som utvecklades på 70-talet.

– DEN NYA ordonnansmotorcykeln ska kunna utrustas med skidor, vinterbroms och vinterväxel för att kunna framföras i vintermiljö på motsvarande sätt som dagens ordonnansmotorcykel, säger Stefan Pålsson, systemingenjör på FMV, Försvarets materielverk, som genomfört upphandlingen.

Dagens ordonnansmotorcykel har varit en trotjänare under 50 år, men det börjar nu bli svårt att få tag i reservdelar. Den nya cykeln, en Yamaha XT250, är känd för sin okomplicerade konstruktion och

Yamaha XT250 i civil kostym.

lämplighet för körning i såväl terräng som stadsmiljöer.

– I ett första steg avropar FMV 1 000 av ramavtalets totalt 2 500 motorcyklar. Målet är att det ska finnas ett antal motorcyklar ute till våren 2026 för instruktörsutbildning, säger Stefan Pålsson.

Därefter kommer serieleveranser till Försvarsmakten att genomföras löpande fram till slutet på första kvartalet 2027. Under hösten 2026 planerar Försvarsmakten att genomföra de första utbildningarna för ordonnanser på den nya motorcykeln.

PÅ NY POST

Kommandör **Mattias Svedin** placeras som chef för J4 vid Operationsledningens operativa stab från den 1 sep tills vidare, som längst till 31 aug 2028.

Försvarsmakten förlänger kommandör **Magnus Lüning** som chef för Militärregion Mitt från den 1 dec tills vidare, som längst till 30 nov 2026.

Försvarsmakten successionsplanerar flottiljförvaltare **Stefan Granberg** från F 16 till FMTIS. Granberg placeras under perioden 16 juni 2025 till 31 maj 2031.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Ulrika Palm** från LogS till FST GEN Ute för tjänstgöring som Stf SektC. Palm placeras under perioden 1 aug 2025 till 31 jan 2027.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Fredrick Sperlning** från MHS:K för tjänstgöring som regionsförvaltare vid MRS. Sperlning placeras under perioden 1 juni 2025 till 1 nov 2029.

Försvarsmakten successionsplanerar flottiljförvaltare **Peter Hagelin** vid NMR staben vid SHAPE. Hagelin

placeras under perioden 1 maj 2025 till 31 juli 2028.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Fredrik Svärd** från Veterancentrum till MHS:K för tjänstgöring som skolförvaltare. Svärd placeras under perioden 1 juli 2025 till 1 dec 2030.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Richard Örnesved** Eriksson från HvSS till Rikshemvärnsstaben för tjänstgöring som hemvärnsförvaltare. Örnesved Eriksson placeras under perioden 1 sep 2025 till 30 sep 2030.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Johan Clerborn** från LedR till FST Stöd Log som logistikförvaltare. Clerborn placeras under perioden 1 sep 2025 till 31 dec 2030.

Överste **Per Åkerblom** placeras som stabschef vid FST STÖD från 1 aug tills vidare, som längst till 30 juni 2030.

Överste **Anders von Sydow** placeras som till försvarslogistikchefens förfogande från den 1 okt tills

vidare, som längst till 30 sep 2026.

Generalmajor **Johan Axelsson** placeras som stf c vid Operationsledningen från den 1 maj tills vidare, som längst till 31 maj 2028.

Överste **Peter Andersson** placeras som tf c för Skaraborgs regemente P4 från 6 juni tills vidare, som längst till 31 aug 2028.

Försvarsmakten förlänger överstelöjtnant **Johan Nyström** som tf chef för Flygstabens Rymdavdelning från den 1 juli tills vidare, som längst till 31 aug 2025.

Kommandör **Johan Westin** placeras vid HKV FST STÖD som införandeledare för Joint Logistics Support Group HQ NW från 1 april tills vidare, som längst till 31 mars 2027.

Överste **Oscar Hull** placeras vid Flygstaben som avd.c för A9/10 tillika ansvarig för flygvapnets internationella relationer. Han placeras från den 1 aug tills vidare, som längst till 28 feb 2027.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Kristoffer Plan** från MRS till HvSS som skolförvaltare. Plan placeras under

HEMVÄRNETS SOLDATUTBILDNING FULLTECKNAD

I början av året lanserade Hemvärnet ett nytt utbildningskoncept för att skapa nya vägar in i stridskraften. Söktrycket varit högt och alla 150 platser i första omgången är fyllda.

I sommar genomförs ett första utbildningstillfälle av Hemvärnets nya utbildningskoncept i Härnösand, som är en av de orter i landet där det behövs fler sökande till Hemvärnets militär bakgrund.

– Till sommarens utbildning är samtliga 150 platser fyllda,

Under fem veckor får deltagarna lära sig militära grunder.

JENS ÅKERLUND/MR N

vilket visar att det finns ett stort intresse bland Sveriges befolkning att engagera sig i det militära försvaret, säger brigadgeneral Mattias Ardin, som är ställföreträdande

rikshemvärnschef.

FRIVILLIG MILITÄR UTBILDNING

... är en komprimerad militär grundutbildning på fem veckor. Deltagarna lär sig militära grunder.

perioden 1 juli 2025 till 30 juni 2030.

Försvarmakten förlänger överste

Håkan Petersson placering som chef Rust Avdelning, AST, från den 1 sep 2026 tills vidare, dock längst till 31 aug 2028.

Överste **Nils Johansson** placeras som chef FMLLOG den 1 sep tills vidare, som längst till 31 mars 2028.

Kommandörkapten **Patrik Östlund** placeras som chef för Rikshemvärnsstabens planeringsavdelning från den 1 aug tills vidare, som längst till 31 aug 2028. Östlund utnämns till kommandör den 1 aug 2025.

Överste **Elisabeth Skoglund** placeras till arméchefens förfogande från 9 juni tills vidare, som längst till 31 juli 2025.

Överste **Stefan Pettersson** placeras till arméchefens förfogande den 6 juni tills vidare, som längst till 31 juli 2025.

Camilla Lindholm har anställts som tf försvarsinspektör för hälsa och miljö i Försvarmakten, från den 1 maj tills vidare, som längst till 31

juli 2025. Försvarmakten placeras Lindholm som tf C FIHM under samma period.

Brigadgeneral **Patrik Gardesten** placeras som Assistant Chief of Staff Strategic Plans and Policy vid HQ Supreme Allied Command Transformation I Norfolk, VA USA från den 31 maj tills vidare, som längst till 31 juli 2028.

Daniel Lilja anställs som försvarsinspektör för hälsa och miljö vid Försvarmakten från den 1 aug tills vidare, som längst till 31 juli 2031. Försvarmakten placeras Lilja som C FIHM under samma period.

Generallöjtnant **Dennis Gyllensporre** beviljas förlängd tjänstledighet från Försvarmakten från den 1 aug tills vidare, som längst till 31 dec 2025 – för anställning vid FHS.

Överste **Joakim Karlquist** placeras som chef för I 21 den 12 juni tills vidare, som längst till 30 nov 2029. Karlquist befordrades till överste den 12 juni.

Överstelöjtnant **Mattis Brehag** placeras vid HKV FST GEN som C övningsavdelningen från den 1

sep tills vidare, som längst till 31 juli 2028. Brehag befordras till överste den 1 sep.

Försvarmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Peter Hemphälä** från LpIE till MarkI som sektionschef. Hemphälä placeras under perioden 1 sep till 1 feb 2028.

Försvarmakten förlänger placering av regementsförvaltare **Peter Brynger** vid Marinstaben som Marinstabsförvaltare. Brynger placeras under perioden 1 dec 2025 till 30 nov 2026.

Försvarmakten successionsplanerar flottiljförvaltare **Magnus Nybom** från FST GEN Ek till FST GEN som enhetsförvaltare. Nybom placeras under perioden 1 maj till 30 april 2026.

Överste **Johan Larsson** placeras som stf chef för Högkvarteret från den 1 juni tills vidare, som längst till 31 aug 2028. Larsson befordrades till överste den 1 juni.

Överste **Johan Brovertz** placeras vid FST STÖD LOG som SC från 1 sep tills vidare, som längst till 31 aug 2028.

TONGIVANDE FOTOGRAF

Stridsfotograf Hampus Andersson blåser liv i skotsk tradition.

HAMPUS ANDERSSON

Jobbar: Stridsfotograf på Operativa kommunikationsavdelningen vid Ledningsregementet

Bor: Stockholm

Familj: Sambo och två barn

Drömmuppdrag: "Att framrycka tillsammans med mejande KSP58:or (kulsprutor, reds anm) – spelandes säckpipa. Eller egentligen vad som helst som inbegriper minst en KSP58."

” Brudparet vänder sig om. Tystnaden ekar i den stora kyrkan. Jag vet att nu är det dags. När jag fyller säcken med luft far en tanke genom huvudet – förresten, skulle inte brudgummen hålla ett tal först? Men nu är säcken full, nu finns ingen återvändo. När jag tar första tonen hör jag hur brudgummen börjar säga något. Men vid det här laget är det min säckpipa som bestämmer – 100 decibel går inte att snacka bort.

Ett annat tillfälle som fastnat i minnet är en morgon på Ledningsregementet. Ett av befälen hade bett mig överraska mina lumparkompisar och kanske framför allt de övriga befälen. Så klockan sex en ruggig vintermorgon fyllde jag hela kasernen med det förförliska ljudet av skotsk säckpipa. Sällan har så många varit så tidiga till uppställningen.

Det är inte svårt att göra intryck med en säckpipa under armen. Och kanske var det lite därför jag i trettonårsåldern övertalade trumläroaren på kommunala musikskolan i Strängnäs att lära mig instrumentet. Jag fortsatte att spela trombon, men säckpipan tog allt större utrymme. Nu åker den fram med ojämma mellanrum. Alltid vid midsommar hemma i byn utanför Strängnäs, som en final på familjens traditionella metartävling. Och alltid vid nyår. Ofta i kilt. Fast jag har ingen egen kilt. Än. ”

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

Foto **Axel Öberg/Stridsfoto**

DUBBLA ANSÖKNINGSPERIODER TILL OFFICERSUTBILDNINGAR

**FRÅN HÖSTEN 2025 SKER ANSÖKAN OCH PRÖVNING
TILL GRUNDLÄGGANDE OFFICERSUTBILDNING (GOU)
TVÅ GÅNGER PER ÅR – UNDER HÖST OCH VÅR.
DETTA FÖR ATT FÅ FLER ATT ANSÖKA TILL NÅGON
AV OFFICERSUTBILDNINGARNA.**

HÅKANS TIPS: SÅ LYCKAS DU MED REKRYTERINGEN

Försvarsmakten är inne i en expansion av historiska mått. Ett gyllene tillfälle att satsa på en officerskarriär – men mot en fond av ett bistert säkerhetsläge.

FÖRBANDSFÖRVALTARE HÅKAN LINDBERG vid Marinbasen i Karlskrona delar gärna med sig av sina erfarenheter av hur de arbetar med att med att attrahera, rekrytera och behålla rätt personer.

– Det handlar om att kunna befäls- och utbildningssystemet utan och innan. Var tydlig med vad som krävs i det enskilda fallet, men se också till att de känner sig trygga i sina val säger Håkan Lindberg.

Läget i Östersjöområdet är spånt för närvarande. Men det har det också varit förr. Marinen har en kultur där man är van vid att ligga närmast motståndaren. Det är skarpt läge så fort man lämnar kaj, brukar det sägas.

– I marinen är det förändrade säkerhetsläget ingen stor sak när jag talar med personer som vill få att söka officersutbildning. Vi är insatta året runt och har varit längst fram mot fienden sedan vi bildades 1522, det ligger i marinens

natur. Det är en del som har ändrats de senaste åren, men läget är alla införstådda med.

ANVÄND MEDARBETARSAMTALET

MEDARBETARSAMTALET ÄR DET tillfälle då medarbetaren och chefen diskuterar karriär och framtiden. Det blir lätt mycket fokus på det kommande året. Håkan Lindberg understryker att det också är viktigt att lägga fokus på det längre perspektivet – se till att lägga tid på det och vara konkret, är hans tips. Det kan också vara avgörande att bemöta vanliga former av oro hos anställda gruppchefar, soldater och sjömän – den personalkategori som benämns GSS.

– Många har en föreställning att de måste kunna väldigt mycket som officerare, och resonerar så att de måste gå som GSS i många år för att skaffa sig den här kunskapen innan de är redo att söka till officersutbildningen. Här är det viktigt att vi som arbetar med rekrytering påpekar att de är redo, att de inte behöver arbeta en massa år som GSS för att gå på skola. Skolan är till för att man ska lära sig saker. Rollen som officer är dessutom så väsensskild från rollen som GSS, så man blir egentligen inte en bättre officer eller

FILIP DJÄRV/STRIDSFOTO

Förbandsförvaltare Häkan Lindberg vid Marinbasen i Karlskrona.

specialistofficer av att gå väldigt många år som GSS om man ändå har tänkt sig en officersbana.

GE ETT TYDLIGT ERBJUDANDE

PÅ MARINBASEN HAR man ett arbetssätt där GSS bjuds in till karriärvägledning som leds av förbandsförvaltaren. I det samtalet diskuteras med individens grundutbildning, nuvarande befattning, intresse och förbandets behov som grund individens framtid inom Försvarsmakten på fem till tio års sikt.

Namnen på de som är intresserade av officersutbildning förs in i ett excel-dokument. Där noteras vilken kompetens som finns och vad som behöver kompletteras inför en ansökan till grundläggande officersutbildning.

– Vi måste göra det jättetydligt för dem och komma med konkreta svar på frågor om vad som behöver kompletteras. Då kan de planera efter det och se en tydlig väg framåt. Det kan vara sådant som en matematikkurs på gymnasienivå som måste läsas in, att gå vår gruppchefskurs eller att ta körkort.

– Det är väldigt viktigt att ha koll på exakt vad som krävs för att kunna ge en klar och tydlig väg

framåt. En erfarenhet vi gjort är att de frågor GSS har är av sådan art att det krävs mycket god kunskap om Försvarsmaktens befälssystem och om hur yrkes- och karriärutvecklingsplanerna ser ut.

– Det här är frågor som närmaste chef kan ha problem att besvara, dels för att befälssystemet inte satt sig ännu, dels på grund av det oerhört stora antalet karriärvägar som finns för officerare och specialistofficerare är ganska svåröverblickbart om man inte arbetar dagligen med de här frågorna och känner sin försvarsgren mycket väl.

VÅGA TALA LÖNEUTVECKLING

ATT STUDERA OCH sedan byta anställningsform kommer att innebära att lönen ändras. Här är det viktigt att det längre perspektivet betonas.

– När det handlar om lönefrågan så är det att du som GSS ofta har en någorlunda bra lön när tilläggen räknas med. Det är den här kategorin som ofta är ute på övningar, insatser eller har beredskap. Löneförhöjningen du får som officer eller specialistofficer är marginell, men du får ett mycket större ansvar. Här är risken att GSS:aren

säger att de har det bra som det är och inte vill läsa vidare. Där är det viktigt att förklara löneutvecklingen på sikt. Med ett perspektiv på 10 till 15 år är det absolut fördelaktigt att så tidigt som möjligt utbilda sig till officer eller specialistofficer.

HISTORISKT GODA MÖJLIGHETER

FÖR DEN SOM utbildar sig till officer i dag finns historiskt goda möjligheter till en intressant karriär. Det är en tid av expansion, samtidigt som pensionsavgångarna väntas bli stora under de närmaste åren.

Den som söker officersutbildning i det första ansökningsfönstret så är tiden fram till besked om antagning flera månader.

– Vi på förbandet ser det som självklart att följa upp de sökandes kompletteringsbehov och att finnas där för att svara på frågor som rör utbildningen. I övrigt utför de sökande sin ordinarie tjänst.

När det gäller rörlighet mellan förband är det viktigt att individen inte känner sig fast i sitt eget.

– Man ska inte låta det bli ett hinder. Det kan ju vara så att någon har en partner som vill bo på en annan plats, eller vill flytta på sig av rent karriärmässiga eller kompetensfördjupande skäl. Då ska vi hjälpa till med att hålla de här personerna kvar i Försvarsmakten och hitta en väg framåt.

Som dalkarl i tjänst hos marinen i Blekinge har Håkan Lindberg lätt att känna med den som hyser starka känslor för hembygden och vill till en särskild plats.

– Möter jag någon som vill hem till äran och hjältarnas land (Dalarna), så kommer jag alltid att se till att det finns en väg till Dalregementet (I 13) i Falun, säger Håkan Lindberg med ett skratt. ◀

Text **Försvarsmakten**

FRÅN GSS TILL OFFICER

Löjtnant Sissel Wickström, 33, utbildar just nu värnpliktiga på Livgardet i Kungsången och trivs med sitt jobb. Men vägen dit från en tjänst som anställd soldat var långt ifrån spikrak.

TANKEN PÅ ATT BLI officer hade alltid funnits i bakhuvudet.

– Jag trivdes väldigt bra i Försvarsmakten och gillade både strukturen och metoderna. Jag har slutat två gånger, men kommit tillbaka vid båda tillfällena, säger Sissel Wickström.

FRÅN CIVIL TILL MILITÄR

EFTER GRUNDUTBILDNINGEN OCH tjänst som GSS/K vid Ledningsregementet i Enköping sökte hon en civil utbildning, personalvetarprogrammet, och lämnade lämnade Försvarsmakten – för att återkomma när utbildningen var klar.

– Jag hade varit GSS och ville bli civil, kom tillbaka och jobbade vid personalavdelningen

här på Livgardet. Jag sökte officersprogrammet (OP vid Militärhögskolan) 2016, men tackade nej till min plats. Jag saknade dock det militära arbetet, min väg in blev särskild officersutbildning (SOFU), där jag tog examen 2023.

I efterhand har hon en känsla av att det var en onödig omväg.

SOFU är en officersutbildning för den som redan har en akademisk examen, och berörs inte av den förändrade ansökningsprocessen.

ATT KUNNA TILLRÄCKLIGT MYCKET

DET ÄR INTE OVANLIGT att kompetenta personer upplever en känsla av att de ändå inte kan tillräckligt mycket.

– Kvinnor har också en tendens att tycka att de inte har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att ta på sig en chefsroll. Vi kvinnor har också ofta svårare att identifiera oss med officerare, men man behöver inte vara den stereotype fyrkantige mannen som officer.

FILIP DJÄRV/STRIDSFOTO

Sissel Wickström uppmanar fler att våga ta steg mot en karriär som officer.

Att det också finns få kvinnliga officerare gör att det också finns få förebilder för dem som tjänstgör som som GSS:are.

– Det finns en risk att man tror att man inte kommer att bli en bra officer bara för att man inte passar in i stereotypen.

Sissel trivs framför allt med att jobbet är omväxlande samtidigt som det är väldigt strukturerat.

– Man känner aldrig att man sitter fast i hamsterhjulet där var dag är den andra lik. Det ser helt olika ut från dag till dag. Jag vet också vad jag ska göra de närmaste två-tre åren. För närvarande ägnar jag mig åt grundutbildning av värnpliktiga i en roll som plutonchef under deras utbildning. Att jobba med värnpliktiga är väldigt kul, jag skrattar väldigt ofta på jobbet.

Så här i efterhand har en insikt växt fram.

– Du förväntas inte ha allt för att bli en bra officer. Har du varit GSS:are i något år eller två så behöver du inte mer kött på benen. Många är kvar

för länge innan de söker officersutbildning, i efterhand kan jag tycka att jag drog på det för länge.

OSÄKER – SÖK ÄNDÅ

BLAND UNGA SOM går i tankar på utbildning finns ofta en bild av att man måste ha en stark övertygelse och drivkraft mot ett särskilt yrke för att våga välja utbildning. En person med mer livserfarenhet svarar däremot ofta att det var mer av en rad sammanträffanden som ledde fram till nuvarande yrke.

– Är du ung och känner dig lite osäker över vad du vill, sök ändå! Det är trots allt flera steg som ska gås igenom innan du behöver bestämma dig slutgiltigt.

Det finns också en risk att den som tjänstgör som GSS upplever sig låst till sin tjänstgöringsort. Så är det inte. I dag är många dörrar öppna. Möjligheten att jobba på en annan plats i landet, eller byta vapenslag, finns också. ◀

Text **Linus Ehn/FST Komm**

HÄR HITTAR DU STÖD FÖR REKRYTERINGEN

»» INFORMATIONSBRÖSCHYRER.

Innan sommaren kommer det finnas informationsbroschyrer att beställa via Grafisk produktion. Broschyrerna är

dels för dig som ska prata om möjligheter att bli officer, under till exempel ett medarbetarsamtal, och dels för dig som är intresserad av att ansöka.

Din lokala rekryteringsorganisation är behjälplig med beställningen.

– Materialet är framtaget utifrån att det ska vara enkelt att ta till sig information eller för att förmedla den vidare, säger Majken Bergström, central rekryteringskoordinator vid FM HRC.

Majken Bergström, central rekryteringskoordinator vid FM HRC.

Elin Lidén, projektledare för officerskampanjen.

»» OFFICERSKAMPANJ. Budskapet för årets officerskampanj är ”Vi behöver dig”. Behovet av officerare är stort och med årets kampanj vill vi tydliggöra att du som ännu inte utbildat dig till officer är behövd i Försvarsmakten, antingen genom dina personliga egenskaper eller den kompetens

		SEPT	OKT	NOV	DEC
Ansökan och prövning höst (främst GSS)	SOU	Ansökan 1 sep–15 okt		OrgE tester och yrkesvägledning	
	ROU				
	RSOU				
				Tester Pliktverket	
Ansökan och prövning vår (främst vpl och övriga)	SOU				Ansökan 1 dec–15 feb
	ROU				
	RSOU				
	OP				Ansökan 1 dec–15 jan

som du har – eller både och. Kampanjen kommer att gå vid två tillfällen, när respektive ansökningsfönster är öppet.

– Under första ansökningsperioden kommer den att synas främst ute på förbanden och flottiljerna, för att i andra perioden adderas i sociala medier och köpta annonser, säger Elin Lidén, marknads-kommunikatör och projektledare för officerskampanjen. Affischer kommer att skickas ut till förbanden inför båda ansökningsperioderna och kampanjpresentation läggs ut när kampanjen är färdigställd.

>>> EMILIA. Du hittar mer information på Emilia, på samarbetsytan Officersrekrytering, där allt underlag om rekryteringen är samlat. <

Så går den nya ansökningsprocessen till

DATUM ATT HÅLLA REDA PÅ

Ett ansökningsfönster har blivit till två. Här är de nya datumen att hålla reda på.

Den 1 september öppnar ansökan till grundläggande officersutbildning GOU, som omfattar specialistofficersutbildningen och reservofficersutbildningen.

Försvarmakten riktar sig nu till anställda gruppbefäl, soldater och sjömän, GSS, med en uppmaning att söka GOU i den första ansökningsomgången. Det första ansökningsfönstret pågår fram till den 15 oktober.

– Ansökan är bara första steget. Det är viktigt att du som söker också bokar en tid för provning hos Plikt- och

provningsverket så snart som möjligt, säger överste Stefan Smedman, chef försvarstabens utbildningsavdelning.

ETT ANDRA TILLFÄLLE ATT SÖKA

Senare i år, 1 december, öppnar ansökan igen, även denna gång kan du söka GOU, men Försvarmakten riktar sig nu i första hand till värnpliktiga och övriga sökande. Nu kan du även ansöka till officersprogrammet vid Försvarshögskolan, och den ansökan är öppen för alla.

Den 15 januari stänger ansökan till Officersprogrammet. Ansökan till GOU är öppen ytterligare en månad och stänger den 15 februari.

* Tider för tester och besked för OP är preliminära.

BAKOM FIEN

DENS LINJER

SPANINGSPLUTONEN FRÅN HEMVÄRNET IMPONERADE PÅ INTERNATIONELLA NATOKOLLEGOR I ÖVNINGEN HEDGEHOG SOM GICK I ESTLAND I MITTEN AV MAJ.

Text Karin Holgersson och Robert Lindberg MRV/Hemvärnet Foto Daniel Forsberg

UNDER PERIODEN 9–18 maj medverkade en spaningspluton från 414:e hemvärnsunder rättelsekompaniet i Natoövningen Hedgehog i nordöstra Estland. Totalt deltog 38 personer från kompaniet i övningen. Det är första gången Hemvärdet deltar med personal för operativa uppgifter i en Natoövning utomlands. Förbandet ingick i ett danskt styrkebidrag. Även den svenska bataljonen från P 7, som ingår i den multinationella brigaden i Lettland, deltog i övningen.

Spaningsplutonens uppdrag var att ta sig in bakom fiendens linjer och upprätta observationsplatser, bedriva rörlig spaning och utföra stora-uppdrag. Plutonens tre grupper skulle ta sig över en fingerad grännsflod och sedan fram till sina uppdragsplatser. Framryckningen försvårades av omfattande träskmarker och flera soldater berättar att de gått ner sig rejält i den mjuka, blöta terrängen.

– När den första rapporten kom in att gruppen var framme på avsedd plats och hade ”eyes on target” utbröt jubel i

högkvarteret, berättar Michael Royson, ställföreträdande kompanichef.

– De danska, amerikanska och estniska kollegorna i högkvarteret imponerades av att grupperna inte bara tagit sig fram oupptäckta i mycket oländig terräng, utan dessutom fick igång sin spaning inom utsatt tid.

I plutonen fanns också en grupp med den primära uppgiften att vara QRF (Quick Response Force). QRF:en agerade reserv men blev fullt upptagna med eskortuppdrag

Teknikkontroll innan gruppen genomför sitt första QRF-uppdrag (ung. snabbinsats).

Hemvärnskompaniet lärde sig mycket av de estländska befälhavarna som var mycket aktiva med en mängd olika drönare.

En av spaningssoldaterna gör sig redo för genomsök och rensning av värd.

åt högre chefer och till och med Estlands premiärminister. I samband med eskortuppdragen fick de stor nytta av sin drönare. Drönarpiloten tillbringade dessutom två dagar med estniska-ukrainska drönarförbundet och fick ta del av deras metoder och tekniker, vilket var mycket lärorikt.

LÄRORIKA ERFARENHETER

SIMON, STÄLLFÖRETRÄDANDE gruppchef i den första spaningsgruppen, beskriver övningen som den bästa han deltagit i, med ”både bredd och djup”.

– Vi tränade nästan alla komponenter som ett spaningsförband ska ha. Det var många olika kulturer i gröna kläder som möttes och löste uppgifter tillsammans, säger Simon som varit med i Hemvärnet sedan 2019.

En av utmaningarna var att drönare påverkade deras rörlighet. I början av innästlingen tvingades gruppen gömma sig i tät skog på grund av drönare i luften.

– Vi fick uppleva känslan av maktlöshet, att inte kunna agera eller förflytta sig, förklarar Simon.

– I det läget fick vi kontakt med ett estniskt förband på vår sida och det visade sig att det var deras drönare som hindrade vår framryckning. Då kunde de istället hjälpa oss med att spana av området så att vi kunde göra vår vattenpassage och fortsätta.

DRAMATISKA SITUATIONER

UNDER ÖVNINGEN UPPLEVDE spaningsförbundet flera spännande situationer. En natt sökte en fientlig patrull igenom området. Simon berättar hur de upptäckte patrullen med hjälp

Inför Hedgehog hade plutonen övat en del på eskort av personer och fordon. QRF-gruppen (Quick Reaction Force) innästlar här spaningsgrupperna i skydd av mörkret.

HEMVÄRNET

Trots ett stort antal fordon av olika slag kunde många smälta in bra intill vägarna. Här en allierad i väntan på fiendens intåg.

av en IRV (infrared vision – ett slags värmekamera) och hur fienden passerade bara 50 till 75 meter från observationsplatsen, för att sedan fortsätta rakt mot Simons grupp.

– När de var bara fem meter från oss vek de plötsligt av åt vänster och vi undgick upp-täckta.

Under övningens sista dygn intensifierades striderna. Första spaningsgruppen hade då både kapat en telekabel i skogen och lett in artilleri mot en ledningsplats. Efter en serie förflyttningar upptäcktes gruppen slutligen av fienden.

– En eldstrid uppstod och vi blev omringade av en övermäktig fiende och tillfångatagna, säger Simon.

– Vid överlämnandet sa chefen för det fientliga kompaniet till spaningsgruppen ”Om ni bara visste vilken oreda ni ställt till för oss”.

POSITIVT MOTTAGANDE

REDAN EFTER ÖVNINGENS första dagar mottog kapten Michael Royson, som agerade samverkansofficer mot den estniska regionschefsstaben, ett coin från befälhavaren för den nordöstra regionen i Estlands armé.

– Befälhavaren uttryckte att han var imponerad av 414:e som löste sina uppgifter på ett mycket bra sätt, säger Royson. ◀

En KSP-skytt under en av flera eskorter. Där det saknas buskar att gömma sig bakom gäller det att istället ligga lågt.

PREMIÄR I NATO UTANFÖR SVERIGE

»» Hemvärnets deltagandet i övningen Hedgehog är resultatet av över ett års förberedelser. Kontakterna med de danska styrkorna knöts redan under övningen Springstorm 2024 då 414:e hade observatörer på plats i Estland. Efter detta kom en förfrågan från danska Hjemmeværnet om Sverige kunde bidra med en spaningspluton till övningen Hedgehog.

»» Deltagandet är ett viktigt steg i det fördjupade försvarssamarbetet och visar också på svenska hemvärnssoldaternas förmåga att verka i en internationell kontext.

ÖVNING

SKADADE VÄLLER

IN I VÄSTERVIK

UNDER EN VECKA I MAJ FÖRVANDLADES SKÄRGÅRDSIDYLLEN TILL EN ÖVNINGSPLATS FÖR KRIS OCH KAOS. SKADADE ANLÄNDE I STRID STRÖM MED BÅT, OCH BÅDE MILITÄR OCH CIVIL PERSONAL STOD REDO. SJUKVÅRDSÖVNING 25 VAR EN MASSIV TOTALFÖRSVARÖVNING MED TYDLIG NATOPRÄGEL.

Text Gustaf Rydelius/Fömedc (Red Henrik Lundqvist Rådmark) Foto Caitlin Quist/Stridsfoto

ÖVNING

DE ANLÄNDE TILL Västervik i hundratal med skärgårdsbåtar. Många skadade och i stort behov av vård. I övningsscenariot hade de färdats över Östersjön från Gotland och Baltikum och möttes av Försvarsmaktens personal och värnpliktiga på Försvarsmedicincentrum. Efter skadebedömningar hjälptes de till civila sjukhus eller till fältsjukhuset vid Västerviks flygplats. Transporterna skedde med hjulfordon, ett specialinrett regionaltåg och helikopter. Totalt rörde det sig om 200 skadade.

En enkel övning i teorin, rejält utmanande i praktiken.

– Vår personal har tvingats tänka utanför boxen för att kunna lösa uppgifter de varken är dimensionerade för eller har övat tidigare,

De allvarligast skadade från kajen lastas på helikopter för vidare transport till flygfältet.

Över 100 patienter anländer med båt för att tas omhand, bedömas och transporteras vidare.

På kajen finns också sjukvårdstält där de mest akuta patienterna från båtarna kan ges första vård.

En IVA-patient överlämnas från militär till civil sjukvård inne på akutmottagningen på Västerviks sjukhus.

säger Mikael Jakobsson som är biträdande övningsledare för Sjukvårdsövning 25.

STÖRSTA ÖVNINGEN

DEN GICK I början av maj och är en av Sveriges största försvarsmedicinska övningar. Från Försvarsmakten deltog ungefär 400 medarbetare och värnpliktiga och 300 stater – skademarkörer. Ytterligare 200 personer deltog

från kommun, region, polis, räddningstjänst, kustbevakning, länsstyrelse, sjukvårdens larmcentral, SOS Alarm samt Svenska kyrkan.

– Att öva så här storskaligt tillsammans med övriga aktörer tillhör inte vanligheterna för oss. Vi tar med oss många lärdomar men konstaterar samtidigt att det här ett kvitto på att vi är på rätt väg, säger Andrea Brändström, säker-

hetskyddschef på enheten för räddningstjänst och samhällsskydd i Västerviks kommun.

Övningen avslutades med att Försvarsmakten tillsammans med Svenska kyrkan övade en separat, värdig och avskild minnesceremoni för avlidna i stillhet. Den övade minnesstunden hölls av Försvarsmedicincentrums pastor tillsammans med representanter från Svenska kyrkan. ◀

Skadeplats med 30 sårade personer som tas omhand för vidare transport direkt till Västerviks sjukhus.

En patient som kommit med båt tas omhand direkt på kajen.

Förbandspastorn i nära samverkan med Svenska kyrkan håller en övad minnesceremoni över spelat avlidna.

Under den avskilda minnesceremonin på en kyrkogård genomförs också en hedersvakt.

FAKTA SJUKVÅRDSÖVNING 25

» Övningen har främst haft fokus på hantering och transport av stora patientflöden (det som Nato benämner Patient Flow Management). Veckan började med en CBRN-övning tillsammans med räddningstjänst och kustbevakning där två fiskare som kommit i kontakt med senapsgas omhändertogs.

SYFTE OCH MÅL:

- » Försvarsmedicincentrums (FömedC) värnpliktigas slutövning
- » Samträning av delar ur FömedC:s krigsförband
- » Totalförsvarsövning med civila aktörer i hantering av stora patientflöden

Förutom från Försvarsmedicincentrum kom Försvarsmaktens deltagare från Militärregion Syd, Transportledningsstaben (T2), Göta Ingenjörregemente, Helikopterflottiljen, Luftvärnsregementet, Hemvärnet, FM Militärpolisenhet samt Ledningsregementet.

RYMDEN SOM SLAGFÄLT

Rymdkrig är inte längre bara science fiction. Det är en realitet som försvarsmakter världen över nu måste förhålla sig till. I en artikelserie i Försvarets Forum redet Försvarsmaktens rymdavdelning ut vad rymddomänen innebär – och varför den blivit avgörande för vår framtid.

ÖVERSTELÖJTNANT Johan Nyström, chef för den försvarsmaktsgemensamma rymdavdelningen, förklarar bakgrunden:

– Tillgången till rymden är avgörande för västerländska samhällen. Rymdtjänster är i dag vitala för uppskattningsvis mellan 15 och 20 procent av vår BNP. De optimerar produktionen av varor, styr samhällstjänster och möjliggör upplevelser – oavsett om det råder fred, kris eller krig. Eftersom vår ekonomi är globalt sammanflä-

tad är det en gemensam, multinationell uppgift att försvara kritisk rymdinfrastruktur.

Att rymdkrig skulle vara ett nytt fenomen är en missuppfattning. Enligt Nyström föddes den militära rymddomänen redan den 20 juni 1944 när Tysklands V2-raket korsade Kármánlinjen, gränsen mellan atmosfär och rymd. V2 användes som ballistisk missil mot mål i London och Paris. Om de allierade hade haft möjlighet att bekämpa V2-missiler i högbanan, redan utanför atmosfären, kunde mycket lidande ha undvikits.

FEM AVGÖRANDE DELAR

SEDAN DESS HAR rymddomänen utvecklats enormt och nya förmågor har tillkommit. Men vad krävs egentligen för militär rymdförmåga? Fem komponenter är grundläggande: rymdhamnar för uppsändning, olika typer av rymdsystem (satelliter, radar, laser), krypterade länkar för kommunikation,

rymdlägescentraler för övervakning samt användare som snabbt kan sprida och använda rymddata i strid.

Nyström understryker att rymdoperationer syftar både till att understödja mark-, sjö-, luft- och cyberstrider och till att försvara själva rymdinfrastrukturen. Hoten är många och komplexa och kan delas in i tre huvudkategorier: cyberattacker, elektronisk krigföring (som riktas mot länkar och signaler) och kinetisk verkan (fysisk påverkan, exempelvis projektiler, eller laser mot rymdbaserade system).

– Alla komponenter, från satelliter till antenner på marken, måste kunna försvaras. Annars riskerar de att tas över eller förstöras av motståndaren, säger Nyström.

Rymdoperationer bygger på samma principer som traditionell krigföring – eldkraft, rörelse och skydd – men tekniken och miljön gör att stridstekniken blir annorlunda.

Rymdoperationer bygger på samma principer som traditionell krigföring, förklarar rymdchefen Johan Nyström.

Exempelvis kan rymdstrider i en snar framtid leda till något som kan liknas vid "dueller" mellan satelliter där aktörer försöker blanda, störa eller förstöra varandras system. Länder som Kina och Ryssland har redan utvecklat förmågor för att direkt angripa satelliter med både kinetiska och icke-kinetiska metoder.

INTERNATIONELLT SAMARBETE

EN CENTRAL UTMANING i rymdkrig är att skapa och upprätthålla en gemensam lägesbild (Common Operational Picture, COP). Utan god förståelse för vad som sker i andra domäner riskerar vi att missa hot och vilseledning även i rymden.

¶¶ Exempelvis kan rymdstrider i en snar framtid leda till något som kan liknas vid dueller mellan satelliter. ¶¶

– Rymddomänen är global. Våra satelliter passerar exempelvis Stilla havet flera gånger per dygn och kan angripas från andra sidan jordklotet. Därför är internationellt samarbete lika viktigt i rymden som på marken, säger Nyström.

I framtiden kan svenska soldater komma att bemanna

tjänster kopplade till rymdoperationer. Det kan handla om att skydda rymdbaser, agera rymdexperter i staber eller arbeta som operatörer vid svenska rymdlägescentraler. Den operativa hanteringen kräver både militärtaktisk utbildning och hög teknisk kompetens, ofta på civilingenjörsnivå inom teknik

och naturvetenskap.

– Vid försvar av satelliter kombineras taktiska bedömningar av militär personal med tekniska beräkningar av STEM-utbildade specialister. Samverkan är helt avgörande för att lyckas, säger Nyström.

Samtidigt är stora delar av Försvarsmaktens rymdrelaterade kapaciteter fortfarande hemliga. Rymdkrigets framtid är alltså redan här, men mycket sker än så länge under radarn. ◀

Text *Petra Blomqvist/Flygstaben*

MNB-LVA

LETTLANDSSTYRKA

SEDAN FEBRUARI HAR MARKUS NIWSJÖ LETT ETT SVENSKT
KOMPANI I ĀDAŽI, LETTLAND, – ETT UPPDRAG PRÄGLAT AV
ÖVNINGAR MED ANDRA NATIONER OCH GENOMSYRAT AV TYDLIGT
SÄKERHETSTÄNK. EFTER MÅNADER AV INTERNATIONELLT
SAMARBETE NÄRA DEN RYSKA GRÄNSEN ÄR DET NU DAGS ATT
LÄMNA ÖVER TILL DANSKA KOLLEGOR.

NS FÖRSTA HALVÅR ▶

Text *Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm* Foto *Axel Öberg/Stridsfoto*

Kapten Markus Niwsjö har inte märkt av närheten till Ryssland, utöver de rigorösa säkerhetsrutiner som gäller.

NÄR MARKUS NIWSJÖ kliver av C-17-planet på basen utanför Riga väntar bara en kort marktransport innan han når resans mål: Ādaži-basen – platsen där han och några hundra kollegor från P 7 ska jobba de närmaste månaderna, tillsammans med soldater och officerare från en rad andra nationer. Miljön är bekant och han gillar det han ser.

– Jag hade varit där ett par månader tidigare, på en rekognoseringsresa. Så jag visste vad som väntade och var väl förberedd när jag kom hit i januari, berättar han.

Till vardags, eller rättare sagt hemma i Sverige, är han kapten på P 7. Jobbet i

Lettland innebär att han är chef över 150 personer, som kompanichef för det 715:e kompaniet. Han beskriver det som ett funktionskompani, där alla funktioner är samlade. Logistik, vatten, drivmedel, ammunition, reparation ... Men också ledningsplutonen som upprättar bataljonschefens fasta och rörliga ledningsplatser. I kompaniet finns även en grk-pluton. Och en sjukvårdspluton.

Kort efter ankomsten konstaterade han att intrycket från besöket före jul var korrekt. Det här är en mycket modern camp; ”fräsch, med bra mat och bra träningsmöjligheter”.

– Det är också nära till övningsfältet. Så det är precis som

hemma, fast i mindre format.

TRYGG I SITUATIONEN

ATT BEFINNA SIG bara 20 mil från gränsen till ett land med en ledare som inte drar sig för att starta erövringskrig, begå ett stort antal krigsbrott och offra sitt lands folk i 10 000-tal skulle kunna skapa en lite spänd stämning. Men Markus förefaller trygg och tillfreds med situationen. Om han är orolig döljer han det väl. Fast självfallet påverkar det honom och alla andra som jobbar på den multinationella campen.

– Exempelvis har vi alltid haft säkerhetsgenomgångar inför vissa logistikuppgifter. Och vi får hjälp av våra humint-kollegor som informerar oss

Camp Valdemars gym är välbesökta – såväl utomhus som inomhus.

om aktuellt säkerhetsläge och påminner oss om vissa säkerhetsdetaljer som vi måste vidta, berättar han.

Inför hemresorna för de båda leaveperioderna har man också fått ordentliga genomgångar. Inte för att Sverige skulle vara särskilt farligt, utan för att ”man kanske släpper på garden lite” när man är ledig och hemma med familj och vänner.

– Och sen har vi kontinuerligt haft utbildningar om vad Ryssland har för förmågor och vad man ser.

Så närheten till Ryssland påverkar nog snarast allt de gör, men utan dramatik eller plötsliga åtgärder. ”Det är som en röd tråd genom hela tillvaron här.”

”Det blir mycket möten för min del och vardagen fortsätter ju även i fråga om sådant som personaladministration och RALS.”

MÖTESTÄTT

HAN HADE BARA varit på campen i någon vecka innan vardagen satte in. Och den skiljer sig inte särskilt mycket från vardagen på P 7. Det är enskild löpträning på morgonen. Morgonmöte klockan åtta med alla plutonsledningar. Möjligen är det här något som sticker ut, eftersom kompaniet består av så många olika plutoner. Det skulle lätt kunna bli spretigt, berättar Markus, om han inte fick hjälp med

att uppdatera den så kallade lägesbilden – vad varje pluton planerar att göra och om det går att samordna olika plutoners göranden.

– Det blir mycket möten för min del och vardagen fortsätter ju även i fråga om sådant som personaladministration och RALS som måste omhändertas.

Då och då bryts rutinen. Som övningar tillsammans med andra nationer.

– Kort efter att vi kommit hit övade vi sjukvård med kanadensare och med helikopteren-

MNB-LVA

71:a bataljon har övat både enskilt och tillsammans med andra nationer.

heter. Det blev väldigt bra.

Så bra faktiskt att någon från kanadensiska sidan skrev ett tackbrev där de tackade för att de svenska soldaterna ”är professionella och duktiga”.

– Sânt minns jag såklart lite extra. Men vi har också övat med flera andra nationer, Spa-

nien, Italien, Polen ... Det är väldigt intressant att få jobba med så många olika.

DANSKARNA TAR ÖVER

ANDRA TILLFÄLLEN SOM brutit vardagen och satt särskilda spår hos Markus var besöket från statsminister Ulf Kristers-

son och ÖB Michael Claesson. Eller när han tillsammans med några andra kompanichefer och bataljonschefen blev inbjuden till svenska ambassaden i Riga.

I juni lämnar bataljonen från P7 över stafettpinnen till sina danska kollegor. ◀

Oscar Nowak, signalist på 711:e kompaniet, har trivts i Lettland men ser fram emot att komma hem till familj, flickvän och bilprojekt.

”PÅMINNER OM VÄRNPLIKTSTIDEN”

DERAS LÄGE ÄR UTSATT. Situationen ny. Aldrig tidigare har de mött en så stark motståndare: delar ur den multinationella brigaden i Lettland, MNB-LVA med Natoakronym. När de bryter igenom uppstår en strid som ingen av de svenska soldaterna varit med om tidigare. Oscar Nowak, signalist på 711:e kompaniet är

en av dem. Han berättar gärna om händelsen. Utan spår av smärta eller ångest.

– Vi spelade B-styrka mot resten av brigaden under övningen Oak resolve. Det är ett av de starkaste minnena från tiden här i Lettland.

Övningsmomentet liknade ingenting han och hans kamrater varit med om tidigare. ”Att få strida fullt ut tills ammuni-

tionen börjar sina och vi måste dra oss ur ...”

UPPSKATTADE

OCH FRAMFÖR ALLT, understryker han, att få se hur brigaden agerar i strid och framför allt att det han och resten av svenskarna – alla från P7 – lärt sig och övat fungerar.

– Efter övningen talade deras bataljonsförvaltare om att han

var oerhört nöjd oss, överöste oss med komplimanger och förklarade att han skulle gått i krig med oss vilken dag som helst.

Sådant värmer rimligen ett soldathjärta. I synnerhet ett som är en del av en pluton där alla är överens om en sak: att ”bli riktigt jävla bra på det vi gör och sen vara redo när något händer”. Oscars ord.

Men halvåret i Lettland har präglats av en vardag som i vissa delar påminner om värnpliktsutbildningen. De bor två och två i rum på cirka tolv

namnet Valdemar. Övriga brigaden, med personal från bland annat Italien, Spanien, Tjeckien och Kanada, håller till på camp Adassi precis intill.

– Vi drar ibland dit för att köpa godis, eller för att spela volleyboll eller bandy eftersom de har en sporthall där.

Det händer också att det ordnas gemensamma aktiviteter. En av de mer spektakulära var Baltic Warrior, en fysisk och mental utmaning som runt 500 av brigadens soldater antog. Däribland Oscar. På papperet såg den ut så här:

”Det blir mycket möten för min del och vardagen fortsätter ju även i fråga om sådant som personaladministration och RALS.”

kvadratmeter. De hänger på varandras rum på kvällarna, det händer att någon riggar en projektor för en fotbollskväll ute i korridoren.

SEPARAT CAMP

ATT DET BARA 20 mil österut går en gräns till landet där en oförutsägbar diktator hotar hela Europas säkerhet är inget han tänker på, inget som märks på plutonen.

– Innan jag åkte hit tänkte jag igenom situationen lite närmare, och landade i att jag är trygg i varför jag jobbar med det jag gör. Och att det känns bra att kunna göra det på en plats där det behövs.

I stället handlar vardagen mycket om rutiner som är väldigt lika dem där hemma. Bortsett förstås från att han bor på jobbet.

Miljön är heller inte särskilt internationell, eftersom svenskarna bor på en separat camp, som danskarna gett

16,5 kilometer löpning med tung packning, därefter 13 kilometer paddling i kanot och slutligen en kilometers marsch med kanot och packning före målgång, ungefär fyra timmar efter start.

– Det var tufft, särskilt som min lagkamrat hade bestämt sig för att springa alla sträckor. Och kondisen var inte riktigt på hans nivå ...

Oscar säger att han inte vill vara någon annanstans än här. Samtidigt saknar han flickvännen, som också tycker att det är jobbigt att vara ifrån varandra så länge. Lyckligtvis är hon inte alls orolig för hans säkerhet, vilket gör det lite enklare.

– Och i grunden accepterar hon att mitt yrke innefattar det här och hon förstår att det är det här jag vill göra.

Men det ska bli skönt att komma hem. Till flickvännen, familjen och till den svenska sommaren. Och till bilen som Oscar håller på att renovera. <

I många avseenden har vardagen för soldaterna i 71:a bataljon inte skiljt sig särskilt mycket från den hemma på P7 i Skåne.

Carl Gustafsson kände aldrig någon oro inför uppdraget i Lettland.

”DE ANDRA VILL TESTA SIN FÖRMÅGOR MOT OSS”

DET HADE VARIT en tuffare övning än vanligt. Inte så mycket förläggning med 20-tält och andra bekvämligheter. Mer sova i terrängbilen, kanske i ett litet tält utanför. Och det ständigt pågående kriget – eller rättare krigsscenario.

Så var övningen Hedgehog, som avslutades i maj.

När Carl Gustafsson och hans kompanikollegor rullar hemåt kantas vägen bitvis av människor i alla åldrar. De hejar, vinkar, fotograferar.

– Vid ett tillfälle höll någon upp en ukrainsk flagga. Det berörde mig. Kände att kanske gör vi faktiskt någon skillnad.

Carl är skytt och signalmekaniker på 711:e kompaniet, stab- och trosspluton. Han har aldrig känt oro eller tvekan inför uppdraget, snarare tvärtom.

– Ända sedan jag började jobba för två år sen har jag velat göra utlandstjänst. Och det känns som att jag kan påverka mer här än hemma på P 7.

Stämningen på plutonen, eller överhuvudtaget på camp Valdemar där den svenska bataljonen bor, påverkas inte alls av närheten till Ryssland. I vart fall inte negativt, säger Carl.

– Visst tänker man på det då och då, särskilt under övningen i Estland (Hedgehog, reds anm) då vi var ännu närmare Ryssland. Men jag har inte märkt att någon känt oro eller stress över det.

SVENSKAR GLÄNSER

Den stora skillnaden från jobbet hemma på P 7 har framför allt visat sig under de två stora övningarna tillsammans med styrkor från andra nationer. Att få se hur de jobbar och

hur det svenska sättet fungerar i ett sådant sammanhang, förklarar han.

Rimligen har erfarenheterna stärkt självförtroendet. Övningsledare och andra chefer har flera gånger berömt det svenska bidraget.

– Många nationer har velat öva med och mot oss, för att testa sina förmågor. Då blir man lite stolt.

Till sommaren kommer Carl hem. Han ser fram emot att träffa familj, sambo, vänner, kunna äta och göra vad han vill. Att komma hem på kvällen. Och att ”njuta av allt man har hemma som man inte saknar förrän man inte har det”.

Men först ser han fram emot helgen: två dagar i Riga tillsammans med sin flickvän.

– En sån helg ger ju energi och glädje som räcker flera veckor framåt. ◀

Matsalen må ge ett spartanskt intryck men håller hög nivå, med den internationella prägeln som uppskattad krydda.

Med vårens ankomst blev materielvård en avsevärt behagligare uppgift.

OM MNB-LVA

»» Natos multinationella brigad i Lettland (MNB-LVA) är en av Natos totalt åtta brigader, som är under uppbyggnad och stationerade längs alliansens östra gräns. Den svenska styrkans uppdrag är att, som en del i

brigaden, bidra till alliansens avskräckning och försvar och att säkerställa stabilitet i regionen. I egenskap av en manöverbataljon bidrar förbandet med betydande förmåga och eldkraft till brigaden. »» Bataljonen är förlagd utanför staden Ādaži på en camp som

driftas av Danmark, men som delas halvårsvis mellan Sverige och Danmark.

»» Det svenska bidraget utgörs av krigsförbandet 71:a bataljon som sätts upp av Södra skånska regementet (P7).

SWIFT RESPONSE

SKARPA RAKETER PÅ GOTLAND

Morgonfriden på Tofta skjutfält bryts plötsligt av mullret från fem raketsalvor. Den synkroniserade avfyrningen från ett brittiskt och ett amerikanskt raketartillerisystem är kulmen på övningen Swift Response 25.

DET ÄR FÖRSTA GÅNGEN dessa system – HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) och MRLS (Multiple Launch Rocket System) – skjuter skarpt på Gotland.

– Vi gör vad en så kallad HIRAIN, High Mobility Artillery Rocket System Rapid Infiltra-

tion. Det är ett led i att utveckla vår kapacitet att med hjälp av luftstridskrafter snabbt leverera långräckviddig artilleriförmåga till strategiskt viktiga platser, säger övningsledaren major Seth Pearson från US Army om övningsmomentet som skedde i maj.

Swift Response är en del i den större USA-leda övningsserien Defender 25 med runt 25 000 personer runt om i Europa. ◀

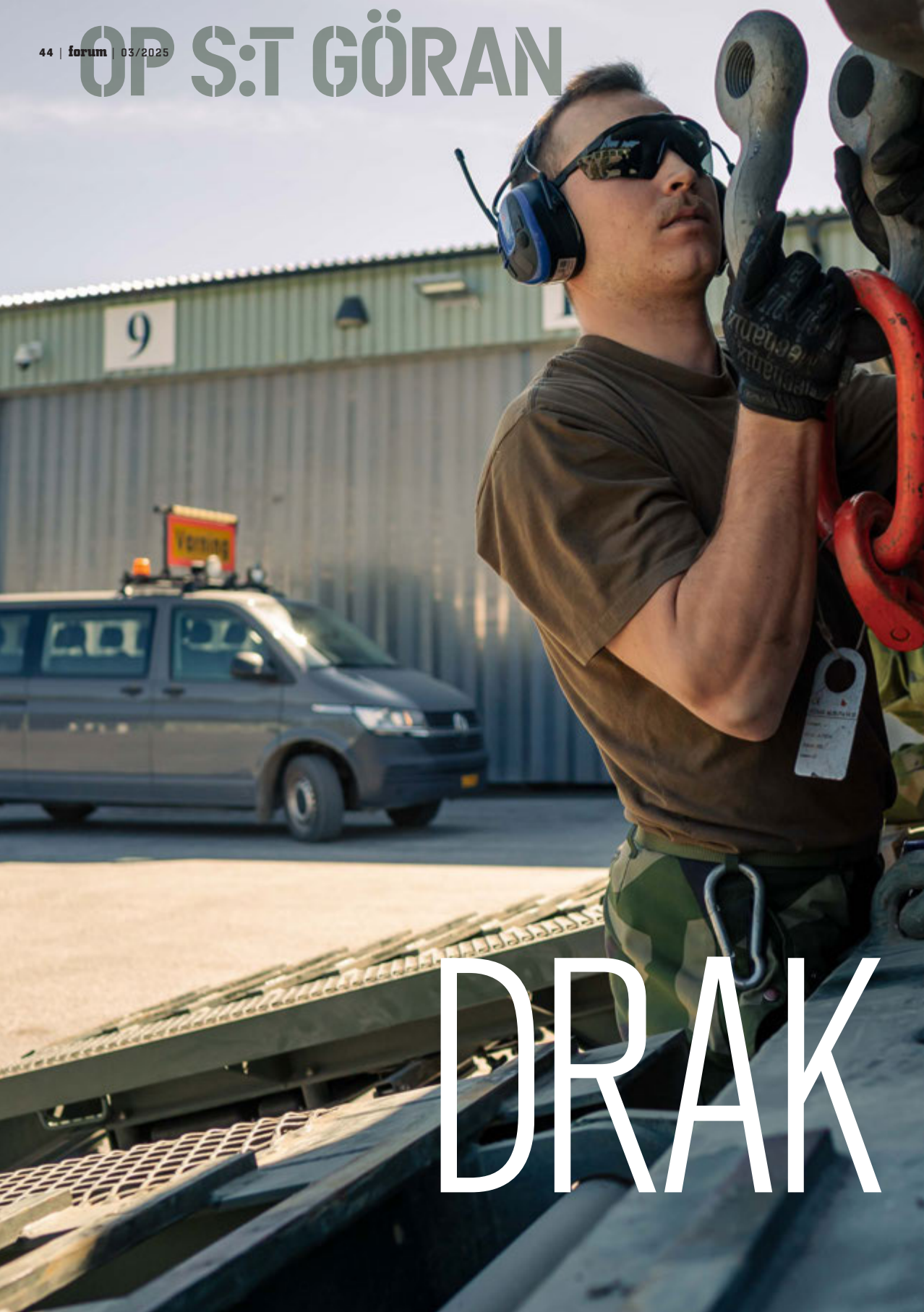
Text **Gotlands regemente** (red av HLR) *Foto* **Joel Thungren/Stridsfoto**

För första gången någonsin sköts det i maj skarpt på Gotland med HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) och MRLS (Multiple Rocket Launch System).

ÖP S:T GÖRAN

DRAK

P7 har under S:t Görans kraftsamlingskede bland annat aktiverat militärbasen och kallat in reservofficerare och GSS/T för påmönstring och övning.

**OMVÄRLDSLÄGET KRÄVER ALLT FÖR KRIGSFÖRBANDEN.
ARMÉN HAR DÄRFÖR INVENTERAT, VÅRDAT, ÖVAT
MOBILISERINGSPLATSBEREDSKAP OCH MYCKET MER
I ALDRIG TIDIGARE GENOMFÖRD OMFATTNING
– GENOM OPERATION S:T GÖRAN.**

DÖDARNA

Text *Dag Enander/Arméstaben*

SPADARNA SLIPADE. Kul-sprutorna väl vårdade. Och krigsförbandschefer som har koll på den krigsplacerade materielen. Det är en målbild för operation S:t Görän.

I en smörjgrop, på K3:s motorområde ser värnpliktige Robin Jönsson till att göra sin del i att lösa den målbilden. Just idag består den av att utföra särskild tillsyn på Terrängbil 16.

– Det är klart att det är viktigt, så att krigsförbanden kan vara redo. Just i dag är det väl lite tråkigt och det blir långa dagar. Men man känner ändå att man är med och bidrar till Försvarsmakten, till försvaret av Sverige, säger Robin Jönsson medan han rengör händerna på en tuss rosa torkpapper.

FABRIKSOMRÅDEN I FÖRORTEN

OCH ROBIN VAR inte ensam: Under ett antal veckor i april och maj pågick operationens kraftsamlingskedje, på alla organisationsenheter inom armén.

– Varje krigsförbandschef ska

veta exakt vad som finns, var det finns och i vilket skick det är. All materiel ska vara känd och ha känd status. Därför har vi öppnat elva fabriker på Livgardet, säger Eric Brander, teknisk chef.

ALLT RÄKNAS

I FABRIKERNA KONTROLLERAS allt från sambandsutrustning till pansarterrängbilar. Allt inventeras, räknas, kontrolleras så att antalet stämmer med det som står i materiel-systemen. Slutligen statuskontrolleras materielen, innan den fördelas ut på krigsförband.

– När ett förband har varit i strid en längre tid behöver det reorganiseras. Då krävs samma process som vi gör nu, fast kanske i en skogsdunge istället, säger Eric Brander.

En bakgrund till S:t Görän är decennier av 'laga efter läge'

inom hela Försvarsmakten: för att kunna råda bot på materielbrist, har det "lånats" ur krigsförbandens krigsplacerade materiel.

– Arméns arv med bristande materialtillgång har orsakat ett trassligt nystan av materiel- och genomförandet av S:t Görän.

systemlösningar, säger Klas Winblad von Walter, Arméstabens ansvarige för genomförandet av S:t Görän.

Sammantaget med stödsystem och processer som är ur takt med tiden har materielstatus, materiellägesbild och krigsförbandschefernas kännedom om egen materiel försvårats. Detta har i sin tur påverkat förmågan till mobilisering och strid. Nu ska nystanet rullas ut och lapparna i täcket rättas in.

JENNY JOSEFSSON

Robin Jönsson, värnpliktig på K3.

AMANDA GAHM

Eric Brander, teknisk chef på Livg.

TUVA DIRGÉ

För att effektivisera skede Drake i Operation S:t Görän har Livgardet skapat ett antal "fabriker" för att för att samla in, kontrollera, vårda och åtgärda materiel. När jobbet i fabriker är klart ska all krigsmateriel vara känd och ha en känd status. Sammanlagt har elva fabriker och ett transportkommando upprättats på Livgardet. Syftet med fabriker är att få upp tempot i arbetet. Det frigör också ytor och skapar också ett nolläge där datasystem och verklighet stämmer, vilket lägger grunden för fortsatt utveckling. Materiel som hanterats i fabriker är allt från sambandsutrustning och förläggingsmateriel till olika typer av fordon, små, lätta, tunga och pansarterrängbilar. Genom att jobba över förbandsgränser i fabriker delar man kompetens, stärker samarbetet och bygger försvarsförmåga.

För första gången sedan K4 åter blev regemente har förbandet nu genomfört en mobiliseringsövning. "Vi valde att göra en mer omfattande variant än bara själva inskrivningen, där vi även prövade vår förmåga att genomföra en mobiliseringsslinga där de pliktade soldaterna och reservofficerarna utrustades, genomförde täthetsprov, skottställde vapen med mera", säger major Jesper Lindholm, förbandsansvarig för S:t Göran.

Efter K4:s mobiliseringsövning genomfördes repetitionsutbildningar i befattningar, sjukvård och strid.

– Under kraftsamlingsskedet har vi, med några få undantag, översett och rättat samtlig viktigare armémateriel. Utifrån materiel i bruk och i förråd kommer inledningsvis cirka 700 av dessa att omfördelas, huvudsakligen större saker som fordon men även annan viktig materiel såsom verktygssatser, säger Klas Winblad von Walter.

– Detta för att i takt med tiden höja vår förmåga till mobilisering och strid. Framför oss har vi ett fortsatt arbete med kvarvarande materiel och processer.

Men S:t Görän är mycket mer än välbehörlig inventering och vård. En annan bakgrund till operationen är att bekämpa det som döpts till

Klas Winblad von Walter, Arméstabens ansvarige för genomförandet av S:t Görän.

FÖRSVARSMAKTEN

drakar; med andra ord ineffektiva processer och arbetssätt. Såväl inom armén som Försvarmakten i stort handlar det om processer som inte gynnar krigsföringsförmågan.

– Tyvärr äger inte armén dessa processer själv. Då hade det varit enklare att förändra eller göra sig av med dem. Men övriga försvars-

grenar och stridskrafter är överens om att detta behöver fixas till, säger Klas Winblad von Walter.

– Två identifierade drakar är krigsplaceringsprocessen och förrådshanteringen. Vi kommer inom kort att starta arbetet med att förändra dessa två ihop med Förvarsstaben och Operationsledningen. Krigsförbandscheferna ska ha en tydlig känsla av ägandeskap för sitt förband och dess materiel. ◀

”När jag besökte operationen, blev det tydligt för mig att åtgärderna redan bidrar till att ytterligare stärka krigsförbandens förmåga. Det är avgörande att vi fortsätter på den vägen med fokus, tempo och målmedvetenhet.”

ÖVERBEFÄLHAVARE MICHAEL CLAESSION OM OPERATION S:T GÖRAN

De inkallade på P7 har förmågehöjt sig bland annat genom skarpskjutning på Ravlunda.

”VI HAR INTE TIO ÅR PÅ OSS”

Hallå där, arméchef Jonny Lindfors... Varför har Operation S:t Göran genomförts?

– FÖR ATT TIDEN i timslaset börjar rinna ut. Det kan vara tio timmar, det kan vara tio månader. Vi vet inte. Men vi har definitivt inte tio år på oss när det gäller att vara beredda på ett väpnat angrepp. Därför behövs vi höja förmågan att mobilisera så snabbt som möjligt. Hade allt varit tiptop hade inte S:t Göran behövts.

Hur går arbetet nu vidare?

– Nu ska vi konsolidera vad förflyttningar av all materiel till krigsförbanden inneburit. Sen ska vi utvärdera om vi nådde målet eller om vi behö-

Jonny Lindfors, arméchef.

JIMMY GRODVA

ver en operation till.

Du får en rapport om utfallet i början av oktober. När får vi läsa den i Försvarets forum?

– Det kommer inte att ske, för den kommer aldrig publiceras. Men operationen kommer ha gett oss svar på exakt de frågor vi vill ha svar på. Och den har redan löst en mängd frågetecken.

MOBILISERINGSPLATSBEREDSKAP ≠ MOBILISERING

»» De första elva bokstäverna är desamma i båda orden, men förväxla inte innebörden i dem: Mobiliseringsplatsberedskap är förutsättningen för att kunna genomföra mobilisering, inget annat. Att öva på att inta mobiliseringsplatsberedskap innebär att testa rutiner, skapa stationssystem, kontrollera checklistor och orderverk för mobilisering.

Så vad är då mobilisering? Ett regeringsbeslut, som innebär att vissa eller alla som är krigsplacerade ska bege sig till sina mobiliseringsplatser och krigsförband.

Och med tanke på att armén till stora delar är en mobiliserande försvarsgren, är det avgörande att öva på att inta just mobiliseringsplatsberedskap.

SWENEX 25

SISTA STEGET MOT KRIGSPLACERING

UNDER TVÅ VECKOR I MAJ HÖLLS MARINENS ÅRLIGA SLUTÖVNING FÖR VÄRNPLIKTIGA, SWENEX 25, MED ÖVER 2 000 DELTAGARE. FÖRSVARETS FORUM FÖLJDE NÅGRA AV DELTAGARNA I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD.

Text & Foto **Ola Jacobsen**/Försvarsmakten

De värnpliktiga sonaroperatörerna Maria och Axel underhåller armarna på en av fartygets undervattensfarkoster. De utfällbara armarna används bland annat för att fjärrstyrt placera sprängladdningar vid sjöminor för att oskadliggöra dem, och nu ska den tvättas och fettas in så att utfällningsmekanismen fungerar som den ska under vattnet. "Det känns kul att äntligen få komma ut på fartyg och göra allt som vi lärt oss under utbildningen i rätt kontext. Nu faller alla bitarna på plats", säger Axel, värnpliktig sonaroperatör på HMS Koster.

SWENEX 25

DET SJUDER AV aktivitet i Stockholms skärgård när Tredje och Fjärde sjöstridsflottiljen och Stockholms amfibieregemente ansluter till marinens årliga slutövning för värnpliktiga, Swenex 25. Stridsbåtar, korvetter och minröjnings- och stödfartyg far kors och tvärs över fjärdarna. Övningen omfattar moment till sjöss, på land och i luften – från västkusten till Finska viken – och har över 2 000 deltagare.

Syftet är att testa och öva de värnpliktigas förmåga att ingå i krigsförband. Efter godkänd övning kommer de vara redo att tjänstgöra i ett krigsförband och bli en del av Försvarets operativa förmåga.

SPANAR EFTER MINOR

VÄRNPLIKTIGA sonaroperatören Maria har precis avslutat ett pass framför sonarskärmarna i fartygets stridsledningscentral, där hon spanat efter misstänkta sjöminor. Nu går hon utkik på manöverbryggan, kopplad med headset till fartygets inre kommunikationssystem. Hon har upptäckt en båt som närmar sig fartyget och trycker in talknappen på bröstet.

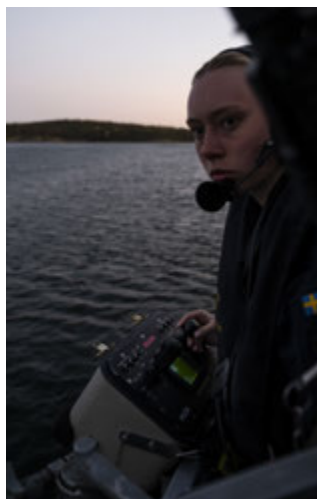
– ManO, liten motorbåt i babord 120, avstånd litet, bäringsdragnig höger, säger Maria i headsetet.

Manöverofficeren kvitterar och Maria fortsätter spana. Marinens slutövning har precis börjat men om en dryg vecka är den avslutad och med det är Maria och hennes värnpliktiga kamrater redo att tjänstgöra i ett krigsförband och bli en del av Försvarets operativa förmåga.

– Det är speciellt med omvärldsläget just nu, men det är inte något som jag kan påverka. Allt jag kan göra är att förbereda mig. Ju bättre

Med hjälp av en fjärrstyrd undervattensfarkost kan besättningen ta sig fram till en misstänkt mina, både för att identifiera den och för att placera sprängladdningar invid den för att oskadliggöra den.

”Det känns häftigt att få köra farkosten, det är inte många som får göra det. Det är kul också, det känns lite som en radiostyrd båt. Men det är lite svårare när det är mörkt eftersom man inte ser lika bra vilken riktning den pekar åt”, säger Felicia, värnpliktig sonaroperatör.

Värnpliktiga vapenteknikern Sebastian vårdar eldröret på fartygets kanon tillsammans med en av de anställda sjömännen.

"Min pappa har gjort lumpen och jag har ända sedan jag var liten tänkt att jag ska göra lumpen själv. Jag har flera äldre syskon som inte gjort det och det känns fint att vara den i familjen som bidrar på det här sättet", säger Maria, sonaroperatör på HMS Koster.

SWENEX 25

"Det jag gillar allra bäst är att skjuta med fartygets pjäs, men det är också kul att gånga ror, alltså att styra fartyget. Det är svårt i början, men sitter man i några timmar så kommer man in i det bra och märker hur vinden påverkar fartyget på olika kurser", säger Sebastian, värnpliktig vapentekniker på HMS Koster.

”Det är alltid kul att följa individers utveckling ombord, speciellt värnpliktiga som kommer ombord på ett örlogsfartyg för första gången. Jag är imponerad av hur fort det går att gå från de första trevande stegen ombord till att i dag bara någon vecka senare kunna vara väl förtrogna med många av de system och rutiner vi har ombord”, säger Mathias Guss, fartygschef på HMS Koster.

förberedda vi är desto bättre läge är vi i om det väl skulle behövas. Min pappa har gjort lumpen och jag har ända sedan jag var liten tänkt att jag ska göra lumpen själv. Jag har flera äldre syskon som inte gjort det och det känns fint att vara den i familjen som bidrar på det här sättet, säger Maria.

I fartygschefens stol på manöverbryggan sitter örlogskapten Mathias Guss.

– Det är alltid kul att följa individers utveckling ombord, speciellt värnpliktiga som kommer ombord på ett örlogsfartyg för första gången. Jag är imponerad av hur fort det går att gå från de första trevande stegen ombord till att i dag bara någon vecka senare kunna vara väl förtrogna med många av de system och rutiner vi har ombord, säger Mathias Guss, fartygschef HMS Koster.

PRÖVAR KRIGSORGANISATIONEN

UNDER SWENEX 25 tränar, stärker och prövar marinen sin framtida krigsorganisation.

– Förbandsutbildningen är vital för att dels kunna krigsplacera personal men

också möjliggöra en bra grund för de som väljer att fortsätta i Försvarsmakten, säger Mathias Guss.

ROSTJÄGARE

PÅ PJÄSDÄCK VÅRDAR värnpliktiga vapenteknikern Sebastian eldröret på fartygets kanon tillsammans med en av de anställda sjömännen.

– Vi tar bort rost som hade bildats på eldröret efter att vi skjutit med pjäsen för några dagar sen. Genom att ta hand om det får vi längre livslängd på eldröret, så det är viktigt att få bort allt utan att samtidigt förstöra eldröret. Det gäller att ha känsla för hur man kombinerar kemiska och mekaniska metoder, som att låta medlet verka och att borsta försiktigt med stålborste eller svamp, säger Sebastian.

Huvudsyftet med marinens slutövning är att testa och öva de värnpliktigas förmåga att ingå i krigsförband. Men övningen stärker också ledning, logistik och samverkan mellan olika förband och nivåer inom marinen. Värnpliktige vapenteknikern Sebastian ser fram

emot sin krigsplacering.

– Det känns bra att få en roll i krigsorganisationen. För mig är det ett sätt att hedra mina äldre släktingar, som gjorde sin del när de var yngre. Jag vill hjälpa Sverige. Någon måste göra det och alla har sina olika roller i samhället, säger han. ◀

OM SWENEX 25

»» Swenex 25 genomfördes på Västkusten (Älvsborgs Amfibieregemente), Sydkusten, Blekinge (Marinbasen, 1:a ubåtsflottiljen, 3:e sjöstridsflottiljen och Sjöstridskolan) samt Ostkusten (Stockholms amfibieregemente och 4:e sjöstridsflottiljen), till sjöss från Stockholms skärgård till Finska viken.

NÄR: 15–29 maj 2025

VILKA MEDVERKADE: Hela marinen inklusive Marinstaben, flygvapnet, Helikopterflottiljen,

ÖVNINGENS SYFTE: Genomföra slutövning för ineliggande värnpliktsomgång med målet att de värnpliktiga ska bli krigsplaceringsbara samt kunna ta anställning som soldater och sjömän. Dessutom övades marin ledning och logistikkoncept.

NATOMEDLEMSKAPET GÖR SPRÅK TILL EN PRIORITET

I Nato är språk ett förmågekrav, "capability target", och därför är det nu viktigt att det snabbt etableras en central språkfunktion i Försvarsmakten. Det menar Mariamma Martin, Försvarsmaktens främsta företrädare för språk.

MARIAMMA MARTIN, som är Försvarsmaktens främsta företrädare för språk, och Johanna Toll på utbildningsavdelningen vid försvarsstabens genomförandeenhet (FST GEN UTB), förbereder sig nu på att en språkfunktion snart inrättas på Högkvarteret. Språkfunktionen kommer att ta hand om översättning, språkgranskning, militär terminologi, klarspråk och engelsktestning, med mera.

– Språkförmågan i myndigheten är prioriterad eftersom språkförmåga är ett krav inom Nato, påpekar Mariamma Martin.

TESTKRAV

INNAN SVENSKA OFFICERARE kan ta en befattning i Nato måste de göra ett prov som visar vilken nivå de har på sin engelska. Dessa prov heter STANAG 6001 och genomförs fyra gånger per år. Det som testas är officerens förmåga att tala, lyssna, skriva och läsa engelska. För de flesta Natobe-

fattningar krävs att officeren har nivå 2–3 på sin engelska.

För närvarande genomförs STANAG 6001-tester i engelska fyra gånger per år, men allteftersom fler officerare tillträder Natobefattningar kommer behovet av testtillfällen att öka drastiskt.

– Nu har vi löst det så att testningen sköts av Försvarsmaktens engelsklärare som är certifierade testare, men lärarna har fullt upp med undervisning och därför behöver vi fler personer som arbetar bara som testare, säger Mariamma Martin.

En annan viktig aspekt som både Mariamma och Johanna talar om är att en språkfunktion behövs för att även se till att svenskan inom myndigheten utvecklas, och för att Försvarsmakten i allmänhet ska bli bättre på att skriva klarspråk.

– Försvarsmakten har ett ansvar enligt lag att bidra till att svenskan utvecklas. Det behovet blev särskilt påtagligt i och med inträdet i Nato, vilket bland annat medför att

många nya termer kommer in i språket.

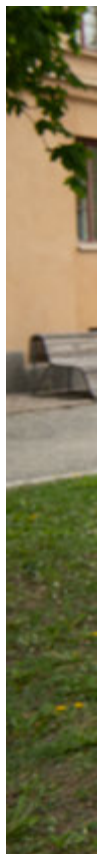
I Nato är terminologiarbetet mycket viktigt och Försvarsmakten representerar Sverige vid Natos årliga terminologikommitté.

– Den nya språkfunktionen kommer att behöva lägga mycket tid på att bygga upp en termdatabas där Natotermer översätts och förklaras.

SAMARBETE MED FINLAND

UNDER DE SENASTE ÅREN har Johanna varit en del av ett myndighetsövergripande samarbete som leds av finska Statsrådskansliet, för att ta fram en Natoordlista. De första delarna av denna ordlista finns nu på Emilia och är trespråkig: finska, svenska och engelska.

När det gäller svenskan arbetar Johanna mycket med klarspråk och för att få medarbetare inom hela myndigheten att skriva vårdat, enkelt och begripligt. Att skriva för att bli läst, är mottot och Mariamma betonar att det är viktigt att

HENRIK LUNDOVIST RÅDMARK/FEST KOMM

Mariamma Martin och Johanna Toll ser båda fram emot en central språkfunktion i Försvarsmakten.

komma ihåg vem som är mottagaren. Att anpassa sin text efter sin läsare är avgörande för att det du skriver verkligen kommer att bli läst, påpekar hon.

En språkfunktion skulle också kunna hjälpa till med att granska svenska texter ur ett klarspråksperspektiv och göra dem mer lättlästa. En krångligt skriven text på svenska blir till exempel ännu svårare att översätta till engelska.

– När det är långa meningar som ”liksom bara fortsätter och fortsätter”, med flera instuckna bisatser och oklara eller felaktiga syftningar, blir det svårt för översättaren, säger Johanna. ◀

Text **Försvarsmakten**

NATOBEFATTNING KRÄVER SPRÅKTEST

» STANAG 6001-test i engelska genomförs fyra gånger per år. För närvarande testas endast de officerare som fått en Nato-befattning eller ska gå en Natomkurs där det krävs att de har en språkprofil, ”standard language profile”. STANAG 6001 testar en persons nivå av de fyra färdigheterna: läsa, skriva, lyssna och tala. Nivåerna går från 1 till fem, men för de flesta befattningar krävs nivå 2-3.

SPRÅKLAGEN

» I språklagen från 2009 slås fast att svenska är huvudspråk i Sverige, och att språket ska

användas av ”organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet”.

Två paragrafer beskriver dels att offentlig verksamhet ska använda ett språk som är begripligt och enkelt, dels att myndigheter har ansvar för att utveckla svensk terminologi inom sina respektive fackområden.

Utdrag ur Språklagen (2009:600)

» 11 § Språket i offentlig verksamhet ska vara värdat, enkelt och begripligt.

» 12 § Myndigheter har ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas.

MED UTBILDNING I FOKUS

I april genomfördes den 50:e Värnpliktskongressen sedan 1968. Under veckan stod frågor om ersättningsnivåer, befälsutbildning och juridiska rättigheter och skyldigheter i fokus.

KONGRESSVECKAN bestod huvudsakligen av utskottsarbete och plenulförhandlingar, där ombuden samlade de värnpliktigas gemensamma vilja och krav i ett nytt idéprogram

och en verksamhetsplan för Pliktrådet att arbeta för. Den tydliga viljan att åstadkomma förändring genomsyrade hela veckan.

LEDARSKAP OCH BEFÄLSUTBILDNING

I TAKT MED att värnpliktskolorna växer blir det allt viktigare att säkerställa förutsättningarna för en högkvalitativ grundutbildning. Ett område som därför engagerade många av ombuden var ledarskap och befälsutbildning.

Ombuden efterlyste att Försvarsmakten ger oerfarna instruktörer och officerare ett bättre stöd i form av handledning, och ansåg att Försvarsmakten bör se över hur uppdrag inom Nato kan komma att påverka tillgången på befäl på förbanden.

JURIDISKA RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER

UNDER DET GÅNGNA utbildningsåret har Pliktrådet uppmärksammat att det på flera förband har förekommit

vad de uppfattar som otillåtna frihetsinskränkningar och kollektiv bestraffning, samt att det saknas en visselblåsarfunktion. Att ämnet ledde till stor diskussion under kongressen var därför väntat. Ombuden landade i bland annat följande krav:

- att värnpliktiga ska utbildas i sina rättigheter och skyldigheter inom sex veckor efter inryck,
- att de vid minst ett tillfälle repetitionsutbildas
- att befäl utbildas i detsamma inför varje inryck.

Ombuden beslutade senare att det ska vara ett prioriterat område för nästa Pliktråd.

PRISUTDELNING

UNDER värnpliktskongressen delades även olika priser ut, däribland Pliktrådets hederspris. Detta delades i år ut till kapten Taina Leman, som under sina 40 år som officer gjort beundransvärda insatser för värnpliktiga och framförallt kvinnor i Försvarsmakten.

Dalregementet I 13 utsågs för andra året i rad till Sveriges bästa förband, då personal i hela linjen präglas av en utvecklingsbenägenhet. Befäl och värnpliktsvårdande resurser väntar inte tills problem uppstår utan de arbetar förebyggande med bland annat psykisk ohälsa och medinflytande. Genom att lyfta fram goda exempel på högkvalitativ värnpliktsutbildning är syftet att inspirera andra förband att tänka framåt och utveckla sin verksamhet.

Även FMUndSäkC och F 17 fick hedersomnämning för ett mycket bra arbete för att förbättra värnpliktsutbildningen. ◀

Text **Ella Bjurhager/Pliktrådet**

DET NYA PLIKTRÅDET. Fem nya ledamöter till Pliktrådet röstades fram av ombuden under kongressen: Lina Hedman, Livgardet. Alice Westlund, I21 Östersund. William Wennman, I19. Jonathan Gahns, I21 Östersund. Joel Rehn, K3 "Det är en otrolig ära att få ett så stort förtroende och jag talar för oss alla när jag säger att vi kommer göra allt vi kan och mer för att bära upp det."

Värnpliktiga på I 13, Elias Johansson och Måns Nordlund, tog emot priset för Årets förband 2025 tillsammans med regementsförvaltare och lokalt medinflytandesansvarig (LMA) Peter Torgén.

OM VÄRNPLIKTSKONGRESSEN

»» Värnpliktskongressen är värnpliktigas högsta beslutande medinflytandeorgan och infaller årligen. Under kongressen samlas 100 ombud från alla Sveriges värnpliktsutbildande förband för att debattera och besluta om värnpliktigas åsikter i frågor som rör grundutbildningen, allt från ersättningsnivåer till medinflytandeforum. Dessutom väljs ett nytt Pliktråd som under det kommande året ska företräda totalförsvarspflichtiga under grundutbildning. **Du når Pliktrådet på:** info@pliktradet.se.

SPANINGSFLYGNINGARNA BAKOM JÄRNRIDÅN

Med övermålade nationalitetsbeteckningar lyfte fältflygarna vid F11 i sina Flygande tunnan under några dagar i augusti-september 1958. Uppdraget var att fotografera områden längs Östersjökusten i Östtyskland, Polen och Sovjetunionen.

Text Per Iko Foto F11 Museum

Detta flygplan, Gul Ludvig, tillhörde 3:e divisionen och var högst sannolikt med om spaningsflygningarna. Normalt flögs det av fältflygare Roland Strandberg.

”JAG VILL HA JÄVLIGT BRA BILDER!” Orden yttrades av divisionschefen, kapten Gösta Lundberg, kallad ”Luffarn”, till fältflygarna på 3:e divisionen, Södermanland flygflottilj (F 11). Men vad låg bakom?

Året var 1958 och det kalla kriget var i högsta grad närvarande. Warszawapakten hade bildats 1955 som en motvikt till västmakternas Nato. Ett år senare bröt Suezkrisen ut under hösten, och ungefär samtidigt krossades revolten i Ungern. Relationerna mellan det alliansfria Sverige och Sovjetunionen låg på en bottennivå efter Catalinaaffären 1952.

I skuggan av atomkriget hade en förändring skett mot ett mer framskjutet svenskt invasionsförsvär. Ett väsentligt underrättelsebehov var att få förvarning om anfallsförberedelser. Koncentrationer av överskeppningstonnage (fartyg för transport av trupp och materiel) >

Inför uppdraget hade "Luffarn" beordrat fältflygarna att ta med ett ombyte kläder och tjänstevapnet.

Under buken satt en SKa 10/150 med 1 500 mm objektiv för fotografering på mycket långa avstånd.

Över Ösel upptäckte Birjer Östling att ön var oväntat militärt inaktiv, en viktig underrättelseupptäckt.

eller luftförsvaret skulle kunna vara sådana indikationer. Den svenska signalspaningen och radartäckningen nådde en bit in över land på andra sidan Östersjön, men det fanns behov av kompletterande underrättelseinhämtning med hamnar, flygfält och robotbaserna som spaningsmål.

ÖVER ÖSTERSJÖN

DETTA VAR BAKGRUNDEN till att 3:e divisionens fältflygare en torsdagseftermiddag i augusti 1958 fick besked av "Luffarn" att de skulle ombasera till F17 i Blekinge för att praktisera lågflygning över hav och fotospaning mot främmande kust. Det här var något som övats många gånger tidigare

mot mål i Sverige.

Divisionen var utrustad med S29C, den obebäpnade spaningsversionen av "Flygaren tunnan". Planet var försett med en rad moderna kameror med alternativ för avståndsfo-

sovjetiska Estland. Det var på fältflygarnas fråga hur de skulle förhålla sig till territorialgränsen som "Luffarn" kryptiskt hade svarat: "Jag vill ha jävligt bra bilder!"

På morgonen den 29

”Under natten hade deras flygplan fått nationalitetsbeteckningar och andra märkningar övermålade med svarta fält.”

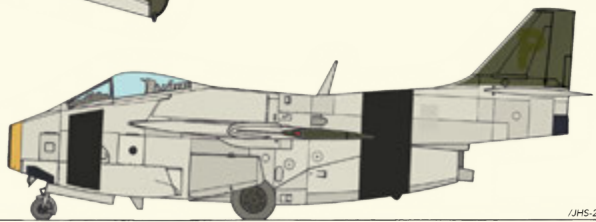
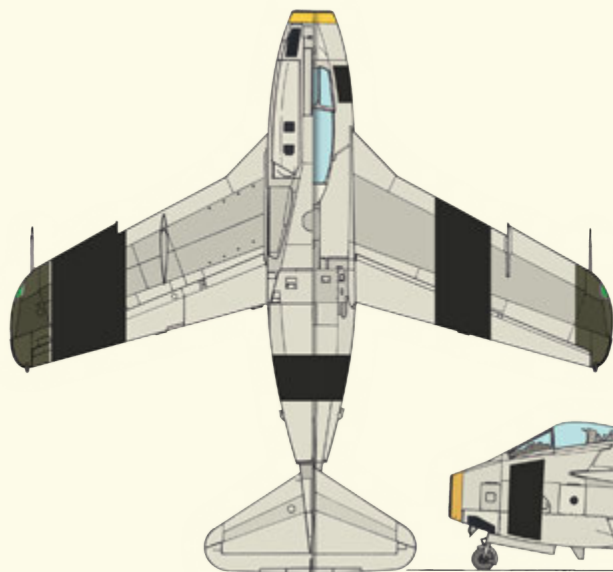
tografering eller låghöjdsfotografering.

Den här gången var det inte Gotland som skulle fotograferas. Under några dagar flögs intensivt för att ta bilder längs kusten från Peenemünde i Östtyskland upp till Ösel i

augusti, precis innan flygningarna skulle påbörjas, gjorde fältflygarna en anmärkningsvärd upptäckt. Under natten hade deras flygplan fått nationalitetsbeteckningar och andra märkningar övermålade med svarta fält.

En tidig morgon flög Jan Mattsson i riktigt dåligt väder mot Liepaja i sovjetiska Lettland. Uppdraget var att låghöjdsfotografera hamnområdet. Flygningen gick på lägsta höjd, så lågt att skummet från vågtopparna yrde upp över vindrutan.

Bakom den runda glasrutan satt ląghöjdskameran SKa 16 som tog skarpa bilder med mycket korta exponeringstider.

/JHS-25

Alla kronmärken, flottiljnummer, fenbokstav och gripensköld var omsorgsfullt övermalade under fotouppdragen. I hög fart över vatten skulle det knappast gå att särskilja en S 29C från en MiG-17 eller en F-86 Sabre.

Det främsta hotet var motståndarens jaktflygplan, särskilt Mikojan-Gurevitj MiG-17. Visserligen var planens prestanda likartade, men med ett rejält höjdöverläge skulle spaningsplanen utgöra lätta mål. Över hav i hög hastighet skulle de omärkta S29:orna dock vara svåra att upptäcka och identifiera. Som en säkerhetsåtgärd fanns ett sjöflygplan, Tp 47 Catalina, i luften för att vidareända radiomeddelanden och vid behov rädda någon ur havet.

MAXFART ÖVER MÅLET

TAKTIKEN GICK UT på att en rote, två flygplan med olika kamerautrustning, flög med hög fart på låg höjd för att komma

under motståndarens radar. Två mil från kusten steg roteettan till tretusen meter, gjorde en topproll och fotograferade målet med en framåtriktad kamera. Därefter gjordes en brant sväng för att fotografera

ökade till maxfart. Över målet steg tvåan och svängde brant, med en belastning på upp till 6G, medan de tre snabbkamerorna i buken fotograferade rakt ovanifrån. Efter en undanmanöver dök planet ner

¶¶ Rotetvåan flög strax bakom ettan och något lägre. Vid territorialgränsen sjönk planet till tio meter över havsytan och ökade till maxfart. ¶¶

med en lodmonterad översiktskamera, för att till sist dyka kraftigt och flyga tillbaka på lägsta höjd.

Rotetvåan flög strax bakom ettan och något lägre. Vid territorialgränsen sjönk planet till tio meter över havsytan och

till lägsta höjd för att flyga ut på en vilseledande kurs.

Fältflygare Jan Mattsson minns hur överraskande flygningarna måste ha varit för den andra sidan: "Tusen knutar och det går fort. Det är frågan om tre-fyra sekunder

Sigurd Gul, 3:e divisionen vid Södermanlands flygflottilj, uppställda för fotografering 1958 med kapten Gösta Lundström stående i mitten. Näst längst till höger står Jan Mattsson och därefter Roland Strandberg. Birjer Östling sittande längst till höger. Inte alla på bilden deltog i uppdraget.

över målet”. Fältflygare Birjer Östling har berättat hur han en gång observerade motståndarens jakt på fyra-femtusen meters höjd. Han bedömde att han inte skulle ha en chans om han blev upptäckt, och vände därför omgående hemåt.

NÄRA ÖGAT

ÖSTLING RÅKADE OCKSÅ ut för ett missöde under ett uppdrag över Gdańsk i Polen. När han vände åter svarade inte planet på gaspådraget. Han kunde hålla sig flygande, med en fart på omkring 400 km/h, men steg för att i värsta fall kunna skjuta ut sig. Östling lyckades till slut landa på bana 19 på F 17. Då darrade hans knän så att han knappt kunde

taxa in till plattan. När motorn sedan provkördes med full gas skar det bakre lagret och det blev tvärstopp.

Begreppet debriefing var knappast känt 1958. Men 3:e divisionen flög den 3 septem-

uppdragets absoluta sekretess.

Det är fortfarande oklart varifrån uppdraget till 3:e divisionen på F 11 kom. Var flygbilderna tog vägen och om de användes i ett underrättelseutbyte förblir lika

” Det är fortfarande oklart varifrån uppdraget kom. Var flygbilderna tog vägen och om de användes i ett underrättelseutbyte förblir lika osäkert. ”

ber upp till F 21 i Luleå. Där ilastades en Tp81 Grumman Goose för vidare transport till en sjö i Kebnekaiseområdet. I en veckas tid gavs flygförarna möjlighet att lätta på trycket under fiske och klättring, samtidigt som de påmindes om

osäkert. I över sextio år höll de kvarvarande inblandade en strikt tystnad. Då insatsen uppmärksammades 2021 gav dåvarande försvarsminister Peter Hultqvist fältflygarna den svenska statens erkännande. <

Rodd med elastiskt band.

SÅ HÅLLER DU FORMEN PÅ BÅTSEMESTERN

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm.** Foto **Ola Jacobsen/Försvarsmakten**

HITTA UTRYMMEN, ANPASSA ÖVNINGAR OCH SKAPA RUTINER. DET ÄR FARTYGSKOCKEN FREDRIKS FRÄMSTA TIPS FÖR HUR DU HÅLLER I TRÄNINGEN UNDER SEMESTERVECKORNA PÅ BÅTEN.

VISST ÄR DET trångt och visst är det semester. Men sommarveckorna ombord på båten behöver inte innebära avbrott i träningen. Du lär knappast toppa dina prestationer, utan det handlar mer om kontinuitet.

Det säger Fredrik som är kock ombord på spaningsbåten HMS Hurtig. Han har mångårig erfarenhet från träning ombord på mindre båtar och medger att det begränsade utrymmet är den största svårigheten att övervinna.

– Men man får hitta vägar runt det, hitta ställen där du kan sitta eller ligga raklång.

Ett annat generellt tips är att hämta inspiration från crossfit, som innehåller många övningar som görs på en och samma plats och därmed inte är särskilt utrymmeskrävande.

– De ger också lite konditionsträning, om varje ny övning görs utan uppehåll från den föregående.

Han själv föredrar kroppsviktsövningar, där den egna kroppen utgör vikten. Som situps, armhävningar och smala, förskjutna knäböj (se bilder intill). Men han kompletterar gärna med en fri vikt som en hantel eller kettlebell. För att få motstånd finns också alltid elastiska band med ombord.

– De kan användas till mycket. Fäst bandet i ett skott eller annan fast punkt så kan du göra roddövningar. Antingen med en arm eller med båda. Variera motståndet genom att använda olika lutning på kroppen när du gör övningen.

Banden kan också användas om du vill öka motståndet exempelvis när du gör armhävningar, kanske för att du behöver göra dem på knä i ett begränsat utrymme.

LÖP I LAND

SAMTIDIGT PÅMINNER HAN OM att utnyttja tiden du är iland. Gör det till en vana att ta exempelvis en löptur när ni förtöjt eller ankrat.

– Och även om det är viktigt att skapa rutiner så bör du inte räkna med att alltid kunna göra långa träningspass, som du är van vid från vardagen i land. Väder och annat kräver flexibilitet hos dig och övriga i besättningen. Så ställ in dig på att göra tio minuter här och tio minuter där under dagen. ◀

FREDRIKS FAVORIT: TÄVLA MED VAKTENS 120

"En sak vi använder oss av ombord är 'vaktens 120'. Det innefattar fyra övningar: armhävningar, situps, rygglyft och knäböj om 30 repetitioner vardera. Det är ett enkelt sätt att få lite rörelse och träning medan vi jobbar och ger ett litet avbrott i stillasittandet!

Man kan göra den så många gånger man kan och hinner med och vi brukar till och med ha en liten tävling med vem som klarar av flest rundor under en period till sjöss!"

5 SMARTA TRÄNINGSTIPS OMBORD

- » Fokusera på kroppstyngdsövningar
- » Komplettera med en fri vikt
- » Använd elastiska band för exempelvis roddövningar
- » Utnyttja varje tillfälle i land för löpning eller promenad
- » Flera korta pass kan vara enklare att få in i dagsrutinen än ett längre

Vaktens 120, benböj.

Vaktens 120, armhävningar.

Vaktens 120, sit-ups.

Vaktens 120, rygglyft.

Smala, förskjutna knäböj.

Övning med elastiska band.

HALLÅ DÄR

Projektledare på
Försvarets
kommunikationsavdelning
Sofie Lindholm ... för
kampanjen "Har du vad som
krävs?", som belönades med
ett Guldägg under våren.

Beskriv kampanjen!

– Vi ville förflytta de unga tjejer som inte ens har Försvaretsmakten i åtanke och gjorde det enligt ett manér de själva är vana att konsumera.

– Vi skapade innehåll i form av inslag som gick i unga tjejers sociala medier-flöden, som först såg ut som en serie eller en kompis story. Genom att likna deras vardag vid egenskaper som värdesätts inom Försvaretsmakten – och med hjälp av deras egna uttryck, miljöer och det avslutande budskapet "Du har vad som krävs" – träffade kampanjen rätt

Siktat ni på fler ägg?

– Självklart är det roligt att få bekräftelse på att vi gör bra kommunikation. Just den här kampanjen var lite annorlunda vilket gör det lite extra kul. Just nu och framåt pågår varu-

märkeskampanjen "För frihetens skull" och efter sommaren kommer även en kampanj med fokus på Försvaretsmakten omfattande behov av sökande till civila tjänster – så håll utkik!

Juryns motivering (utdrag):

".. Genom knivskarp dialog och casting lyckas Försvaretsmakten värva framtidens kompetens samtidigt som de visar upp sin egen. Här har en stark idé anpassats efter mediernas olika förutsättningar och skapat en helhet som får oss i juryn att känna oss både gamla och glada."

Kampanjen togs fram tillsammans med byrån Nord DDB.

100 CYKELMIL FÖR UKRAINAS BARN

NÄR JÄGARSOLDATER PÅ K4 i Arvidsjaur muckade i början av juni satte sig tolv av dem på cyklar och styrde mot Kungliga slottet i Stockholm. Resan var 100 mil och skulle ta nästan fyra dagar. En rejäl prestation, förvisso. Men det var inte själva huvudpoängen. Gustav Wibom berättar att de ville samla in pengar för att hjälpa barn i Ukraina. Totalt räknade man med att dra ihop en miljon kronor genom Unicef. Tyvärr trycktes Försvarets forum innan resan och insamlingen genomförts. Så vill du veta resultatet får du googla!

Cyklar till slottet.

CARL GUSTAF X 2

NÄR KUNG CARL XVI GUSTAF besökte 71:a bataljonen på camp Valdemar i Lettland i slutet av maj var måhända mötet med en betydligt mindre majestäts Carl Gustaf en av höjdpunkterna. Kungen fick visserligen inte avfira granatgeväret (som heter GRG 18 i Försvarsmaktens rullor) – det tog personal i bataljonen hand om.

Annat på konungens program under besöket: se verksamhet inne på campen, se hur bataljonens personal bor, åka pansarterrängbil 360, se strid i bebyggelse med skarp ammunition.

Innan Hans Majestät tackade för sig tackade vederbörande styrkan för de uppoffringar de gör i försvarandet av allierat territorium, fred och frihet – i ett tal som liksom besöket i sin helhet var mycket uppskattat av bataljonen.

Not. GRG 18 kallas för Carl Gustaf eftersom vapnet ursprungligen tillverkades av Carl Gustafs Stads Gevärsfaktori i Eskilstuna. GRG 18 är den fjärde modellen sedan 1948 och tillverkas av Saab Bofors Dynamics.

Kung Carl XVI Gustaf på besök i Lettland.

BOK: DU HINNER!

STRESSA NER – DU HINNER! uppmanar författaren och psykologen Jonas Hjalmar Blom, som även är anställd, tidvis tjänstgörande soldat. Enligt hans egna ord är det en ”bok om psykologisk tid, berättat genom mina upplevelser”. Författarens mål är att förmå läsaren att ”ta makten över tiden – och ditt liv”. Eller i vart fall erbjuda hjälp åt det hållet.

Och detta är helt centralt: alla resonemang och slutsatser

i boken vilar på forskning inom områden som neurovetenskap, psykologi och ekonomi. Jonas är för övrigt även forskare, för närvarande doktorand i psykologi vid Karlstads universitet.

Det som främst slår mig – utöver det rikliga refererandet till forskning och studier – är kvaliteten på hantverket. Språket gör läsningen nästintill motståndslös, bär läsaren vidare och förklarar och förmedlar budskap synnerligen pedagogiskt, ofta med en lätt anstrykning av humor.

Titel: Du hinner! Ta makten över din tid
Författare: Jonas Hjalmar Blom
Förlag: Bazar Förlag
Utgiven: 2025-03-26.
Antal sidor: 208.

SIFFRAN

57 100 000 000

Så mycket räknat i kronor har det amerikanska försvaret lagt på rekrytering och att få anställda att stanna under de senaste tre åren.

Källa: Stars and stripes

INTROVERT OMBORD

Efter tre veckor till sjöss såg besättningen på HMS Kullen fram emot hamnbesöket i Visby i slutet av maj. En av dem som uppskattade det mest var motorman Elsa.

”MIN STÖRSTA UTMANING när vi är länge till sjöss är att jag är ganska introvert. Så jag blir dränerad av att det är folk runt mig hela tiden och att inte få prata med nära och kära. Jag försöker motverka det genom att ta mikropoauser när jag rondar eller gör någon pysslig grej i maskin.

Så det är väldigt skönt nu när vi lagt till och kan sätta på telefonen och ringa hem. Och att komma iland och få en stund för mig själv.” ◀

Text & foto Ola Jacobsen/Försvarmakten (Red av HLR)

MINRÖJNING I LITAUEN

Minröjningsfartyget HMS Kullen ingår i Natos stående minröjningsstyrka, SNMCMG1. I slutet av maj hade de avslutat övningen Open Spirit 25 i Litauen, där flera historiska minor oskadliggjorts. Tillsammans med övriga fartyg i styrkan besökte man Visby för att fylla på förråd och låta besättningen återhämta sig.

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Statens försvarshistoriska museer ett av alla föremål som finns i samlingarna.

UNIK MILITÄRRESTAURANG VÄCKTE KÄNSLOR

DET SÅG UT SOM att ett flygande tefat hade landat strax intill Bohusläns regemente i Uddevalla. Den nya runda militärrestaurangen invigdes i början av 1970-talet och liknade ingenting annat i den traditionella svenska militärarkitekturen.

Den nya militärrestaurangen vid I 17 uppfördes under tidigt 1970-tal utifrån arkitekten Milo Huttners idéer. Han inspirerades av restauranger på flygplatser i Teheran och Paris. Byggnaden bröt av rejält mot de äldre kasernbyggnaderna som uppfördes enligt 1901 års härordning. Det var inte bara mångmiljonkostnaden som stack i ögonen på kritikerna. Även de anrika mäss-traditionerna ansågs hotade enligt vissa officerare.

Nu skulle det äldre marketenteriet och underofficersmässen flyttas och debatten under 70-talet präglades bitvis av att militär-mässar skulle rationaliseras bort. Det fanns ett stort behov av en

modern matsal som mötte den moderna militärorganisationens krav. Själva utspisningen skulle i den nya byggnaden ske i en öppen matsal med alla köksfunktioner förlagda i mitten.

Efter påtryckningar blev den slutliga lösningen att ha kvar mässen i den äldre delen och låta den nya matsalen användas till vad den var avsedd för. Ytterligare revirstrider blossade upp när de olika personalkårenerna månade om sina platser i matsalen som delades in i olika "tårtbitar". Oenigheten var så stor att statssekreteraren Sven-Göran Olhede såg sig nödgad att ingripa till följd av oenigheten, på inrådan av försvarsdepartementet. Tanken från arkitektens sida var att mötas i ett öppnare landskap, vilket ledde till kompromissen att förbinda de olika våningarna med trappor för att hålla ihop konceptet. Skjutdörrar installerades för att råda bot på den inkapslade känslan som

i uppställt läge gav ett öppnare intryck av matsalen.

När väl debatten lugnat sig blossade en ny debatt upp, gällande utsmyckningen med anvisningar från Statens Kulturråd. Vissa förfasades över "underliga konstverk" som dessutom var utpräglat antimilitaristiska. Det radikala 1970-talet gjorde sig påmint på många sätt. När de heta känslorna hade svalnat verkade åtminstone civila och värnpliktiga vid regementet trivas med både marketenteri och matsal. I dag är regementet nedlagt och byggnaden inhyser Fridaskolan.

Arkitekten Milo Huttner avled 2022. Nyligen kom hans efterlämnade restaurangmodell från Uddevalla in till Armémuseums samlingar. Under sommaren 2025 ställs föremålet ut på Bohusläns försvarsmuseum. <

Text **Andreas Ohlsson/**
Armémuseum

Den tefatliknande militärrestaurangen rymmer i dag en skola.

ETT HAV AV MÖJLIGHETER

Älvsborgs amfibieregemente i Göteborg fortsätter växa och söker personal i samtliga kategorier: officerare, GSS/K och civila.

Vi rekryterar bland annat:

- Nautiker
- Logistiker
- Tekniker
- Mekaniker
- Stabsassistenter

**SÖK LEDIGA
TJÄNSTER PÅ AMF 4**

BAGUETTEBUD

Fransmän kommer ogärna tomhänta till bjudningar. Under en vinschövning med helikoptern från franska fregatten FS Aconit lämnar ytbärgaren över en famn baguetter till besättningen på HMS Sundsvall – direkt från fregattens bageri.

B Posttidning
Ej retur

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

FÖRSVARSMAKTENS LOGISTIK ALLTID I SKARPT LÄGE

FÖRSVARSMAKTENS LOGISTIK driver en verksamhet med stor bredd och hög precision, där varje insats är avgörande för Sveriges och våra allierades förmåga. **HOS OSS ÄR DET ALLTID SKARP VERKSAMHET.**

VILL DU BLI EN DEL AV OSS?

Just nu har vi lediga officertjänster.

ANSÖK HÄR

